

Tidlig innsats (0-6) og tverrfaglig samarbeid

Gjesdal kommune, 2024

INNHold

Oppdraget.....	4
Sammendrag	5
Kommunedirektørens kommentar	8
Innledning	9
1.1 Hva er egentlig tidlig innsats	9
1.2 Metode	10
1.3 Revisjonskriterier	13
1.4 Rapportens struktur	13
2 Organisering	14
2.1 Felles styringsdokumenter innen tidlig innsats	16
2.2 Arbeidsmodeller og verktøy	18
3 Tidlig innsats i barnehagen	20
3.1 Krav og føringer	20
3.2 Revisjonskriterier	22
3.3 Litt om barnehagene	22
3.4 Tidlig oppdagelse av barn som ikke går i barnehagen.....	23
3.5 Tidlig oppdagelse i barnehagen.....	24
3.5.1 Kompetanseutvikling.....	24
3.5.2 Barnehagenes rutiner og praksis.....	25
3.5.3 Ansattes vurdering av egen kompetanse	27
3.6 Fra bekymring til handling	30
3.6.1 Evaluering av tiltak.....	37
3.6.2 Overgang til skole.....	38
3.7 Vurderinger.....	39

3.8	Anbefalinger	41
4	De viktige andre – tverrfaglig innsats	42
4.1	Krav og føringer	42
4.2	Revisjonskriterier	43
4.3	Innledning	43
4.4	Hvordan sikres samarbeid på tvers?	44
4.5	Hva sier barnehagene om samarbeidet?	47
4.6	Støttetjenestenes opplevelse av samarbeidet	49
4.6.1	Foreldreerfaringer	50
4.7	Vurderinger	51
4.8	Anbefalinger	52
	Vedlegg	53

OPPDRAGET

Bestilling

Kontrollutvalget i Gjesdal kommune bestilte 20.06.2023 en forvaltningsrevisjon om tidlig innsats (0-6 år) og tverrfaglig samarbeid.

Formål

Formålet med prosjektet er å vurdere hvordan barnehagene arbeider med tidlig oppdagelse og tidlig innsats og i hvilken grad et tverrfaglig samarbeid er del av dette arbeidet.

Problemstillinger

- Hvordan arbeider barnehagene med å tidlig oppdage barn som har behov for ekstra støtte?
- På hvilken måte arbeider kommunen for å tidlig oppdage barn som trenger ekstra støtte, men som ikke går i barnehagen?
- I hvilken grad iverksetter barnehagene på et tidlig tidspunkt tiltak for barn som har behov for ekstra støtte?
- I hvilken grad drar barnehagene nytte av andre støttetjenesters kompetanse i sitt arbeid med tidlig oppdagelse og tidlig innsats?
- På hvilken måte legger barnehagene til rette for at barnehagebarna skal få en trygg og god overgang til skolen?
- Hvilke erfaringer har foresatte med tidlig innsats i Gjesdal kommune?

Forvaltningsrevisjonen er ledet av Mathushiga Thiyagarajah. Arbeidet og rapport er kvalitetssikret av forvaltningsrevisor Therese Kristiansen og gjennomgått av Therese S. Bjørkeland.

SAMMENDRAG

Formålet med prosjektet er å vurdere hvordan barnehagene arbeider med tidlig oppdagelse og tidlig innsats, og i hvilken grad et tverrfaglig samarbeid er del av dette arbeidet. Datagrunnlaget baserer seg på resultater fra en spørreundersøkelse for barnehageansatte, nærmere undersøkelse av *Oltedal barnehage* og *Flassabekken barnehage*, og intervjuer med totalt 15 personer. En rekke dokumenter, planer og rutiner er også gjennomgått.

Hovedinntrykk

- Kommunen har rutiner for tidlig oppdagelse og oppfølging av barn som trenger ekstra støtte på plass.
- BTI-modellen ser ut til å være godt implementert på systemnivå.
- Spørreundersøkelsen tyder midlertidig på at både pedagogene og fagarbeiderne vurderer sin egen kompetanse ulikt. Selv om barnehagene har rutiner for BTI, kan usikkerhet blant ansatte føre til forsinkelser i tiltak.
- Tverrfaglig samarbeid fungerer generelt godt, men ansatte viser usikkerhet rundt hva støttetjenestene kan hjelpe barnehagene med, og dette kan svekke samhandlingen.
- Ansatte opplever overgangen fra barnehage til skole som god og trygg, selv om enkelte utfordringer blir trukket fram. Disse utfordringene vil naturligvis bli adressert i det pågående prosjektet Kompetanseløftet (2024-2026).

Forebygging og tidlig innsats i barnehage

Gjesdal kommune har etablert gode rutiner for tidlig oppdagelse og oppfølging av barn som trenger ekstra støtte. Helsestasjonen spiller en viktig rolle gjennom sitt helseprogram for å følge opp barn som ikke går i barnehagen. Kommunen har en handlingsveileder som beskriver hvordan bekymringer rundt barns utvikling håndteres. I barnehagene benyttes BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats) og Kvalitetshjulet, som personalet har kjennskap til. Gjennomgangen tyder derimot på at pedagogene har varierende kompetanse - spesielt knyttet til det å snakke med barn om bekymringer.

Selv om barnehagene har rutiner for å følge opp bekymringer, viser spørreundersøkelsen at enkelte ansatte er usikre på hvordan slike situasjoner skal håndteres. Dette gjelder både pedagoger og fagarbeider. Dette kan føre til at ansatte venter med å iverksette tiltak, noe som kan ha uheldige konsekvenser for barnet. For å sikre en trygg oppfølging må barnehagene utnytte tilgjengelige verktøy og kompetanse fra aktuelle støttetjenester.

Begge barnehagene forteller at stafettlogg er et godt verktøy for å evaluere tiltak. Andre verktøy som observasjonslogg og kartleggingsverktøyene Alle med, TRAS blir også nevnt som gode verktøy for å evaluere tiltak. Flassabekken peker likevel på utfordringer ved systematisk evaluering av tiltak i de tilfellene stafettloggen ikke er i bruk. Det er tydelig at kommunen har rutiner tilgjengelig, men at de ikke er kjent for alle. Det bør sikres at rutiner og verktøy er kjent for alle ansatte som jobber med barn og unge.

Gjesdal har en overordnet prosedyre for overgang fra barnehage til skole på plass. Overgangen oppleves som god av de ansatte. Overføringssamtaler, overføringsskjemaer og overføringsmøter brukes for å sikre at nødvendig informasjon overføres til skolen. Intervjuede fra Flassabekken opplever praksisen med å gjennomføre overføringsmøter med skolen, som varierende. Vi mener det kan være hensiktsmessig å bruke overføringssamtaler konsekvent for alle førskolebarn for å redusere risikoen for at eventuelle utfordringer blir oversett i overgangen til skole. Gjesdal deltar i prosjektet Kompetanseløftet (2024-2026), hvor fokus er på hvordan skape en inkluderende overgang for barnehage til skole. Vi anser det som naturlig å adressere nevnte utfordringer knyttet til gjennomføring av overføringssamtaler til pågående prosjekt og i etterkant evaluere eksisterende prosedyrer på overgang fra barnehage til skole.

Tverrfaglig samarbeid

Barnehagene i Gjesdal kommune har rutiner for samarbeid med andre kommunale tjenester, og de ansatte følger stort sett BTI-handlingsveilederen. Handlingsveilederen systematiserer prosesser før henvisning til tjenester som PPT. Vi erfarer at barnehagene og støttetjenestene har ulike erfaringer med samhandlingsverktøyet stafettlogg. Gjennomgangen viser at dersom stafettlogg er opprettet av barnehagene, så kan støttetjenestene bli en aktør i en eksisterende stafettlogg. Vi erfarer også at ansatte uttrykker usikkerhet knyttet til bruk av stafettlogg, selv om dette er et av mange samhandlingsverktøy en kan bruke. Andre verktøy som blir nevnt er: A3, Alle med, støtteark for samtale, uroskala for barn og ungdom, uroskala for foreldre, risikofaktor modell, analysekart og firfotmodellen. Ansatte må ta en vurdering på hvilket av Gjesdal sine mange samhandlingsverktøy som er mest hensiktsmessig å bruke i hver enkelt sak. Vi får hovedsakelig positive tilbakemeldinger knyttet til bruken av stafettlogg i forbindelse med samhandling. Kommunen er nå i gang med å utvikle en ny stafettlogg, og vi tenker at tilbakemeldingene bør adresseres i dette arbeidet.

Kommunen har utviklet arbeidsbeskrivelser for tverrfaglig samarbeid som tydeliggjør roller og ansvar mellom instanser som helsestasjon, barnevern, familiesenter og PPT. Selv om disse beskrivelsene er nyttige, er det usikkerhet blant de ansatte om hvilke tjenester som kan bistå med spesifikke utfordringer. Dokumentasjonen gir likevel et godt grunnlag for samarbeid. Barnehagene og helsestasjonen er klar over begrensningene ved et dårlig samarbeid, og er tydelige i at de ønsker å styrke det tverrfaglige arbeidet for å sikre helhetlig oppfølging av barn og familier.

Barnehagene drar nytte av støttetjenestenes kompetanse, men det er rom for forbedring, spesielt med hensyn til å klargjøre hvilke områder de ulike tjenestene dekker. Økt fokus på tverrfaglig samarbeid og kompetansedeling, for eksempel ved at familiesenteret gir opplæring i spesifikke temaer, vil styrke samarbeidet. Det er potensial for å styrke dette tverrfaglige samarbeidet gjennom økt bruk av verktøy og kompetansedeling.

Foreldrene er generelt fornøyde med barnehagens innsats og opplever at barnehagene i Gjesdal har et fokus på tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid, men foreldrene sier det er et behov for bedre kjennskap til stafettlogg.

Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å:

- Sikre at det tilrettelegges for øving og kompetanseheving av den vanskelige barnesamtalen, og at tilgjengelige verktøy/rutiner fra handlingsveilederen BTI benyttes.
- Sikre at alle ansatte, uavhengig av utdanning og stilling, er klar over hvilke rutiner/verktøy for tidlig innsats som er tilgjengelige og skal brukes.
- Sikre at de nye arbeidsbeskrivelsene for tverrfaglig samarbeid med hjelpetjenester og barnehager/skoler implementeres, vedlikeholdes og evalueres.

KOMMUNEDIREKTØRENS KOMMENTAR

Kommunedirektørens kommentar er mottatt 19.11.2024:

I Gjesdal sin kommuneplan er barn og unge et av hovedsatsingsområdene. Det skal være godt å vokse opp i Gjesdal. Gjesdal skal legge til rette for at barn og unge blir robuste og mestrer livet. Det er god folkehelse å investere i barn og unges oppvekst. I Gjesdal skal en være spesielt opptatt av inkludering, medvirkning og tidlig innsats. Med dette som utgangspunkt er det nyttig at kontrollutvalget har bedt om en forvaltningsrevisjon om tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid.

Kommunedirektøren er fornøyd med at forvaltningsrapporten fremhever at det finnes gode planer og rutiner i Gjesdal og at dette er et godt grunnlag for å jobbe med tidlig innsats, forebygging og tverrfaglig samarbeid. Gjesdal har i perioden 2019 – 2024 hatt bedre tverrfaglig innsats (BTI) som et eget prosjekt. Bedre tverrfaglig innsats (BTI) skal hjelpe ansatte til å se, høre og handle til beste for barn, unge og familier. Det innebærer å styrke kulturen for tidlig og tverrfaglig innsats, og ha gode system og rutiner.

I oktober 2024 ble sluttrapporten politisk behandlet. Mange av målene for prosjektet ble oppnådd, men slik som forvaltningsrapporten fremhever så må det jobbes enda mer med implementering for å få til bedre tverrfaglig innsats. All kunnskap om implementering viser at det tar svært mange år å få dette til. Anbefalingene til Rogaland revisjon er relevante og støtter godt opp om det som sluttrapporten om BTI viser.

INNLEDNING

1.1 HVA ER EGENTLIG TIDLIG INNSATS

Begrepet *tidlig innsats* har blitt omtalt og drøftet i både læreplandokumenter og en rekke utdanningspolitiske dokumenter som stortingsmeldinger og offentlige utredninger.

Ifølge rapporten [Tidlig innsats, tidlig i livet](#) fra barnehageforskere ved Universitetet i Stavanger, definerer de begrepet tidlig innsats som arbeidet med å oppdage utfordringer, sårbarheter, risikoforhold og iverksettelse av tiltak så tidlig som mulig, for å kunne forebygge eventuelle utfordringer som kan oppstå hos barnet. Tidlig innsats i arbeid med barn involverer ulike fagmiljøer og faginstanser. Faginstanser som helsestasjon, barnehage, barnevern og pedagogisk-psykologisk tjeneste er derfor sentrale i arbeidet med tidlig innsats. Rapporten understreker at tidlig innsats i tidlig alder er essensielt i det forebyggende arbeidet med barn og når det gjelder tidlig avdekking av vanskeligheter som kan bli til større utfordringer med årene. Rapporten konkluderer med at det er viktig at alle enheter som møter på et barn, har mulighet til å bidra til godt oppvekstmiljø for alle barn, og deretter kartlegge utfordringene og hjelpe de som trenger enda mer tilrettelegging og hjelp.

Arbeidet med tidlig innsats er en tverrfaglig innsats som må gjøres av alle enheter som møter på et barn, for å kunne fange opp alle og alt, så tidlig som mulig. Barnevernsreformen¹ retter også oppmerksomhet mot å styrke arbeidet med forebygging og tidlig innsats internt, men også i hele oppvekstsektoren. For å kunne oppnå alle målene, krever det endring og forståelse i hele oppvekstfeltet.

[Meld. St. nr. 21 \(2016-2017\) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen](#), viser til at tidlig innsats må ligge til grunn for barnehagen og skolens arbeid på alle områder – enten det gjelder det pedagogiske arbeidet, læringsmiljøet eller barnas og elevenes sosiale og emosjonelle ferdigheter. Videre at skolen også må være i stand til å støtte elever som har personlige, sosiale eller emosjonelle vansker knyttet til opplæringen.

I [Meld. St. nr. 6 \(2019-2020\) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO](#), defineres tidlig innsats som et godt pedagogisk tilbud fra tidlig småbarnsalder, at barnehager og skoler arbeider for å forebygge utfordringer, og at tiltak settes inn umiddelbart når utfordringer avdekkes. Tiltak kan være å tilrettelegge innenfor det ordinære tilbudet og/eller ved å sette inn særskilte tiltak. Både barnehage, skole og SFO oppgis som viktige arenaer for å forebygge, oppdage og følge opp ulike utfordringer som barn og elever møter i hverdagen.

¹ Også kalt oppvekstreformen, som trådte i kraft 1.januar 2022. Ref: [Bufdir](#)

Tidlig innsats krever tidlig oppdagelse, og forskning viser at barn og unge ikke blir oppdaget tidlig nok. Helsedirektoratet fremhever i dette viktigheten av å bygge et felles kunnskapsgrunnlag for alle som er involvert i arbeidet med barn og unge, da det vil kunne bidra til en mer enhetlig forståelse og tolkning av samordning på både individ- og systemnivå. Til hjelp for kommunene i dette arbeidet, har Helsedirektoratet sammen med fem andre direktorat, utarbeidet nasjonal faglig retningslinje² *Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge*. Disse retningslinjene oppsummerer, presiserer og peker retning for hvordan kommunen bør ivareta sitt ansvar for tidlig oppdagelse gjennom kunnskap, rutiner og samarbeid på tvers av tjenesteområder som er involvert i oppfølging av barn og unge. Målet er å styrke oppdager- og handlingskompetansen hos ledere og ansatte i kommunen, og med det nå de utsatte barn og unge.

1.2 METODE

Vi har foretatt en metodetriangulering av data. Dette betyr at de ulike problemstillingene i rapporten blir belyst gjennom ulike datakilder. Rapporten bygger på intervju, dokumentanalyse og spørreundersøkelse. Forvaltningsrevisjonen ble gjennomført i perioden desember 2023 til oktober 2024.

Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen ble sendt til alle barnehageansatte (både ledelsen og ansatte) i Gjesdal kommune. Både private og kommunale barnehager er inkludert.

² Nasjonale faglige retningslinjer blir gitt på områder med behov for nasjonal normering. Dette er gjerne på problemstillinger der det er stor faglig uenighet og/eller stor variasjon i praksis.

Helsedirektoratet har et lovfestet mandat til å utgi nasjonale faglige retningslinjer. Stor faglig uenighet innen et fagområde krever omfattende utredning og involvering av eksterne bidragsyttere. Utredningen tar utgangspunkt i det metodiske rammeverket Veileder for utvikling av kunnskapsbaserte retningslinjer. Ref. www.helsedirektoratet.no

Spørreundersøkelsen er utarbeidet av Rogaland revisjon IKS. De fleste spørsmålene i spørreundersøkelsen er formulert som påstander hvor respondentene må ta stilling til ulike svaralternativer på en skala fra 1-5. Svaralternativer:

- *ikke kjent (1), litt kjent (2), ganske kjent (3), godt kjent (4) og svært godt kjent (5)*
- *alltid (1), ofte (2), av og til (3), sjelden (4) og aldri (5)*
- *helt enig eller helt uenig på en skala fra 1 til 5; 1 utgjør helt uenig, 2 utgjør litt uenig, 3 tilsvarer verken eller, mens 4 utgjør litt enig og 5 er helt enig*
- *i svært liten grad eller i svært stor grad på en skala fra 1 til 5; 1 utgjør i svært liten grad, 2 utgjør i liten grad, 3 tilsvarer verken eller, 4 utgjør i stor grad og 5 er i svært stor grad.*

Vi har tidligere gjennomført tilsvarende spørreundersøkelse i andre kommuner, og vil i rapporten sammenligne enkelte svar med resultater fra undersøkelsen gjennomført i Suldal i 2024³ og Tysvær i 2023⁴.

160 barnehageansatte har svart på spørreundersøkelsen, noen som tilsvarer en svarprosent på 67 prosent. En svarprosent på 50 prosent eller mer, anser vi som et representativt utvalg. Tabell 1 viser fordelingen av respondenter på de ulike barnehagene i kommunen.

Tabell 1. Oversikt over svarprosent pr barnehage

Barnehage	Antall sendt	Antall svart	Svarprosent
Bamsebo	19	3	16%
Flassabekken	40	31	78%
Gilja	12	9	75%
Kodlidalen	21	14	67%
Neşjane	17	11	65%
Oltedal	17	16	94%
Solås	15	14	93%
Øygardsvatnet	33	23	70%
Rishagen FUS	31	17	55%
Bruhammeren FUS	17	13	76%
Fiskebekk	16	9	56%
Totalt	238	160	67%

Kilde: Spørreundersøkelse

³ Svarprosent: 52 prosent (49 ansatte)

⁴ Svarprosent: 49 prosent (99 ansatte)

Tabellen viser at alle barnehagene er representert i spørreundersøkelsen, men andelen per barnehage som har besvart undersøkelsen varierer fra 16 til 94 prosent.

Spørreundersøkelsen skiller mellom tre ulike stillingsnivåer, og disse er:

- Styrer
- Pedagogiske ledere/ barnehagelærer/annen stilling
- Barne- og ungdomsarbeider/fagarbeider/assistent/lærling

Vi vil videre i rapporten omtale pedagogiske ledere/ barnehagelærer/annen stilling som *pedagogiske ledere*, og omtale barne- og ungdomsarbeider/fagarbeider/assistent/lærling som *barne- og ungdomsarbeider*.

Intervju og muntlig kilder

På bakgrunn av innspill fra administrasjonen og resultatene fra spørreundersøkelsen, har vi valgt ut to barnehager for nærmere undersøkelse. Disse er: *Oltedal barnehage* og *Flassabekken barnehage*. Vi har gjennomført intervju med ledelsen og ansatte. Totalt tre ansatte fra Oltedal barnehage og tre ansatte fra Flassabekken barnehage er intervjuet.

Videre er det gjennomført intervju med fire støttetjenester om arbeidet med tidlig innsats: PPT, helsestasjon, familiesenteret og barnevernstjenesten. Til slutt ble det gjennomført to gruppeintervjuer med fire foreldrerepresentanter på hver. Totalt fra åtte ulike barnehager. Det vil si åtte foreldrerepresentanter. Intervjuene er gjennomført via Teams, og noen av intervjuene har vært gjennomført som gruppeintervjuer med to til fire deltakere sammen. For en oversikt over intervjuene, se [Vedlegg](#).

I tillegg er det gjennomgått statistikk, aktuelle plandokumenter og rutiner både på kommune- og virksomhetsnivå.

Vår vurdering er at metodebruk og kildetilfang har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å besvare prosjektets formål og de problemstillinger kontrollutvalget vedtok. Revisjonen mener dataene denne rapporten bygger på samlet sett er pålitelige og gyldige og derfor gir et forsvarlig grunnlag for revisjonens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger.

Kommentar til den siste problemstillingen

Problemstillingen: «Hvilke erfaringer har foresatte med tidlig innsats i Gjesdal kommune?». Etter en dialog med administrasjonen i Gjesdal kommune, har vi valgt å innhente brukerstemmen gjennom intervju av et utvalg foreldre som sitter i Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU) eller Samarbeidsutvalget (SU) i de ulike barnehagene i Gjesdal. De utvalgte foreldrerepresentantene er et tilfeldig utvalg, hvor én representant per barnehage fikk mulighet til å stille opp. Det var avgjørende at de kunne stille opp i det gitte tidsrommet for gruppeintervju, og av den grunn ble ikke alle barnehagene representert i dette utvalget. 8 av 11 foreldrerepresentanter stilte opp.

1.3 REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier er elementer som inneholder krav eller forventinger, og vil bli brukt til å vurdere funn i de undersøkelser som gjennomføres. Kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. I dette prosjektet legges følgende kilder til grunn for utvikling av revisjonskriterier:

- Barnehageloven med forskrift
- Meld. St. 21 (2016–2017) *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen*
- Meld. St. 6 (2019–2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*
- Nasjonal faglig retningslinje for *Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge*
- Nasjonal faglig retningslinje for *Helsestasjon, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom*
- Lokale planer og føringer
 - Helhetlig oppvekstplan 2024-2027
 - Kommuneplan – Sammen for et attraktivt Gjesdal, Samfunnsdel 2019-2030
 - Kvalitetshjulet

Revisjonskriteriene utformes basert på de overnevnte kildene, og presenteres i de neste kapitlene der de enkelte problemstillingene behandles. Problemstilling nummer seks er deskriptiv og har derfor ingen revisjonskriterier.

1.4 RAPPORTENS STRUKTUR

Kapittel 3 omhandler *tidlig innsats i barnehagen*, og vil ta for seg problemstillingene; «*På hvilken måte arbeider kommunen for å tidlig oppdage barn som trenger ekstra støtte, men som ikke går i barnehagen?*», «*Hvordan arbeider barnehagene med å tidlig oppdage barn som har behov for ekstra støtte?*», «*I hvilken grad iverksetter barnehagene på et tidlig tidspunkt tiltak for barn som har behov for ekstra støtte?*» og «*På hvilken måte legger barnehagene til rette for at barnehagebarna skal få en trygg og god overgang til skolen?*». Disse problemstillingene handler spesifikt om barnehagens kompetanse og egne rutiner ift. tidlig innsats.

Kapittel 4 *de viktige andre – tverrfaglig innsats* omhandler følgende problemstillinger; «*I hvilken grad drar barnehagene nytte av andre støttetjenesters kompetanse i sitt arbeid med tidlig oppdagelse og tidlig innsats?*» og «*Hvilke erfaringer har foresatte med tidlig innsats i Gjesdal kommune?*». Problemstillingen relatert til foresattes erfaringer, er en deskriptiv problemstilling, hvor vi vil oppsummerer erfaringene til foreldrene som et underkapittel under problemstillingen «*I hvilken grad drar barnehagene nytte av andre støttetjenesters kompetanse i sitt arbeid med tidlig oppdagelse og tidlig innsats?*».

Hvert kapittel (3 og 4) innledes med en oversikt over gjeldende problemstillinger. Deretter vil hvert kapittel ha et nytt underkapittel med de tilhørende revisjonskriteriene.

2 ORGANISERING

Gjesdal har totalt 11 barnehager. Kommunen har delt inn barnehagene i to kategorier; *barnehagene på Ålgård* og *barnehagene i tettstedene Gilja og Oltedal*. Under barnehagene på Ålgård, finner du tre private barnehager og seks kommunale barnehager. Disse er:

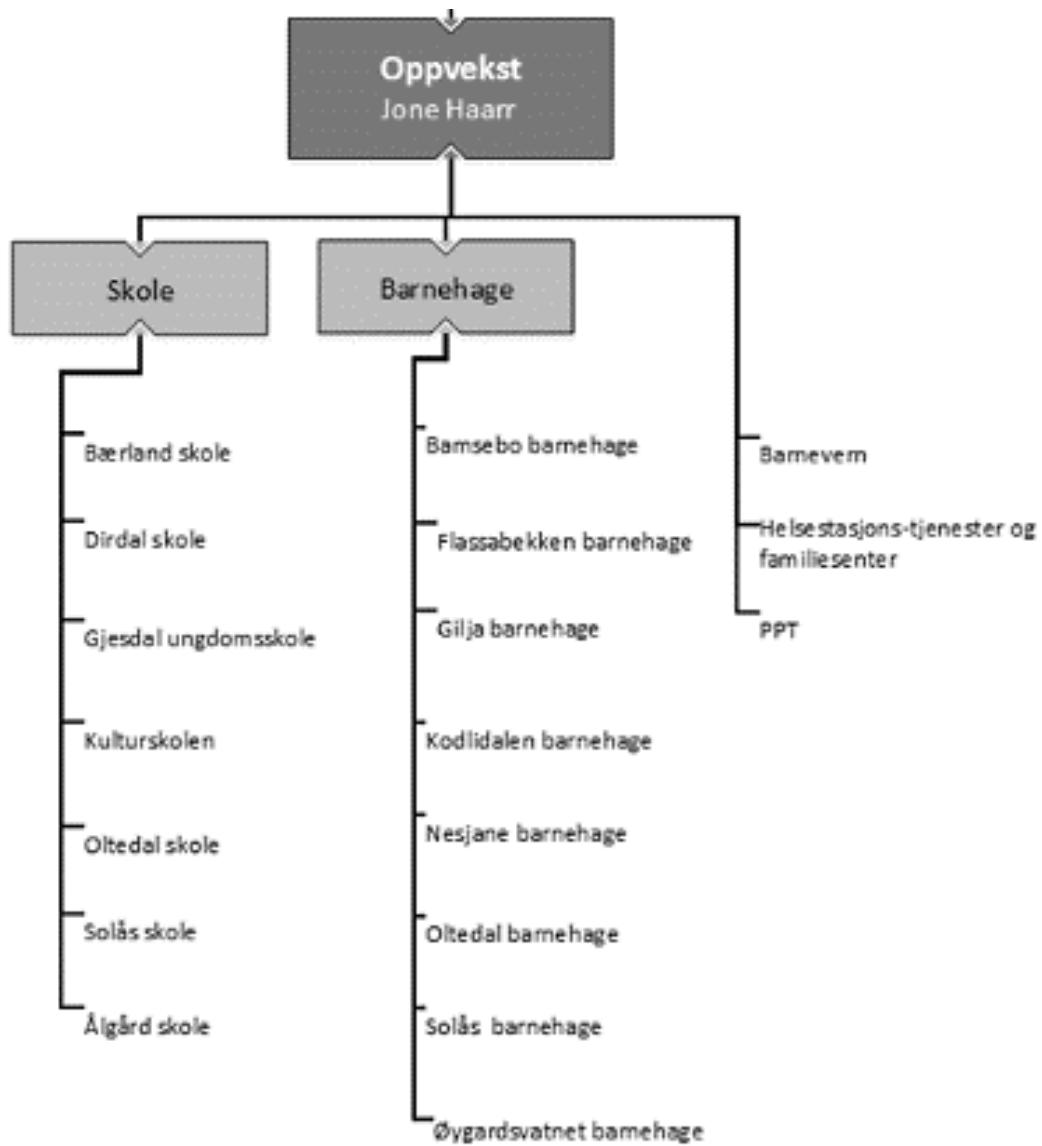
- Bruhammaren barnehage (privat)
- Rishagen barnehage (privat)
- Fiskebekk barnehage (privat)
- Solås barnehage
- Flassabekken barnehage
- Kodlidalen barnehage
- Bamsebo barnehage
- Øygardsvatnet barnehage
- Nesjane barnehage

I tettstedene Gilja og Oltedal, finner du to barnehager, og de er:

- Oltedal barnehage
- Gilja barnehage

Laget rundt barnet er en betegnelse for de sentrale støttetjenestene som spiller en viktig rolle i arbeidet med tidlig oppdagelse og tidlig innsats. Barnehagene samarbeider ofte med disse tjenestene, og samarbeidet kan være avgjørende for å sikre at barn får den hjelpen de trenger så tidlig som mulig. Barnevern, helsestasjonstjenester og familiesenteret og PPT kan defineres som laget rundt barnet. Barnehagene og laget rundt barnet er organisert under tjenesteområdet *Oppvekst*.

Figur 1. Organisasjonskart over tjenesteområdet Oppvekst

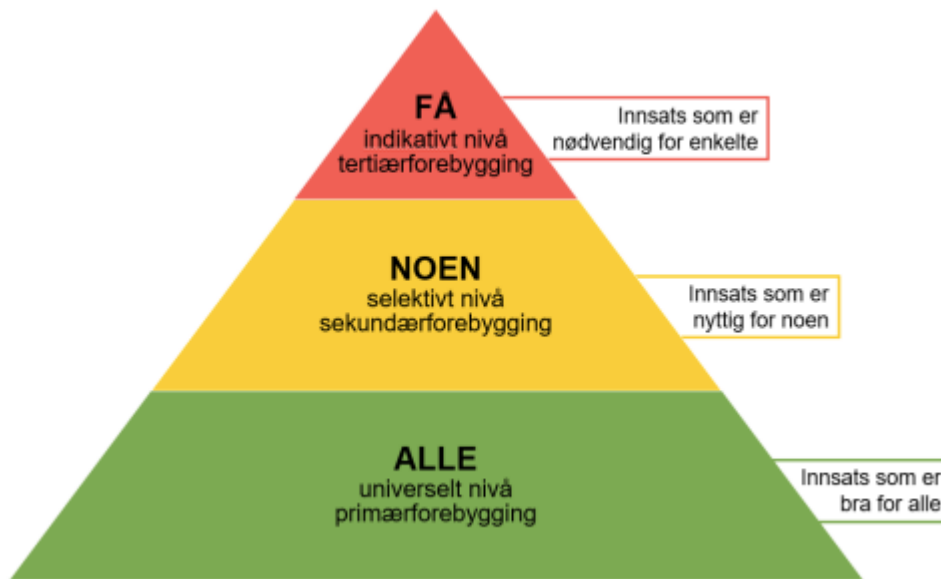
Kilde: Gjesdal kommune

2.1 FELLESTYRINGSdokumenter INNEN TIDLIG INNSATS

Gjesdal kommune har flere planer, strategier, rutiner og verktøy for samhandling, identifikasjon og oppfølging av barn og unge.

I kommunens [Helhetlige oppvekstplan 2024-2027](#) kommer det tydelig frem at kommunen arbeider systematisk for barn og unges oppvekst på tre nivå:

Figur 2. De tre ulike nivåene Gjesdal arbeider etter.

Kilde: Gjesdal kommunes helhetlige oppvekstplan 2024-2027

Grønt nivå: bra for alle, gult nivå: nyttig for noen, rødt nivå: nødvendig for enkelte. Den helhetlige oppvekstplanen er et strategidokument som skal være med på å sikre gode oppvekstforhold for barn og unge i kommunen. Planen tar for seg blant annet forebygging av omsorgssvikt og atferdsvansker.

[Styringsdokument for barn 0-3 år](#), er utarbeidet for å spisse tidlig innsats arbeidet i Gjesdal kommune. Kunnskapsgrunnlaget for styringsdokumentet er rapporten til KS kalt *Tidlig innsats, tidlig i livet* (2022), som tar for seg de første 1000 dagene i barnets liv. Dokumentet består av ni punkter. Disse er:

1. Tidlig innsats
2. Kunnskapsgrunnlag
3. Målet med styringsdokumentet
4. Våre prinsipper
5. Foreldrestøtte
6. Nåsituasjonen 0-3 år
7. Tiltaksplan
8. Forankring og evaluering
9. Nasjonale retningslinjer og aktuelle nettsider

Målet med styringsdokumentet er å sikre lik forståelse og praksis blant ansatte på tvers av barnehagene og på tvers av avdelingene. Dokumentet gir retningslinjer for å identifisere utfordringer og sårbarhet så tidlig som mulig. Dette for å iverksette forebyggende tiltak før det utvikler seg til en større utfordring.

[Handlingsplan mot vold i nære relasjoner – barn og unge \(2022-2025\)](#) er en plan utformet av arbeidsgruppe *god oppvekst*. Arbeidsgruppen består av leder barneverntjenesten, leder helsestasjonstjenester og familiesenter, leder PPT, barnehagestyrer, rådgiver oppvekst, fagleder NAV, leder kulturavdelingen og oppvekstkoordinator. Handlingsplanen går nærmere inn på mål, strategier og tiltak på grønt, gult og rødt nivå (jmf figur 2), og er i tråd med kommuneplan og helhetlig oppvekstplan. Planen skisserer tre mål:

- *forebygge at barn og unge utsettes for vold*
- *oppdage/melde fra ved mistanke om at barn er i risiko eller utsettes for vold, og*
- *gi helhetlig oppfølging til barn/familier som opplever eller har opplevd vold.*

[Plan for trygt og inkluderende barnehagemiljø](#), er Gjesdal kommunes plan for å sikre at alle barn skal ha et trygt og inkluderende barnehagemiljø i kommunen. Planen tar for seg forebyggende arbeid, aktivitetsplikten og skjerpet aktivitetsplikt dersom ansatt krenker barnet. Planen består også av en arbeidsbeskrivelse av de ulike delpliktene. Dette gjelder forebyggende arbeid, følge med, gripe inn, melde fra, undersøke og sette inn tiltak og evaluere. *Kvalitetshjulet* blir nevnt som et verktøy her.

[Gjesdalmodellen](#) tar for seg et prosjekt kommunen gjennomførte i 2022-2023. Gjesdalmodellen gikk ut på å styrke barnehagetilbud og det interkulturelle arbeidet slik at barn fanges opp tidlig, og at det settes inn riktig hjelp som er målrettet og systematisk. Målgruppen for prosjektet var barn og foresatte i risikogruppen, som tilsvarer gult og rødt nivå (helhetlige oppvekstplan).

[Prosedyre for overgang barnehage - skole](#) er en plan som skal brukes som et arbeidsredskap for barnehagene, skolene og SFO. Her skriftliggjøres det hvilke rutiner og prosedyrer de har i overgangen, og forplikter spesielt ansatte som arbeider med de eldste barna i barnehagen og de yngste elevene i skolen. Planen tar for seg et årshjul som beskriver kjerneaktivitetene i overgangen mellom barnehage, skole og SFO. Det er leder som har ansvar om å sikre gjennomføring av rutinene på en god måte.

2.2 ARBEIDSMODELLER OG VERKTØY

[Se-høre-handle](#) er Gjesdal sitt eget navn på samhandlingsmodellen for helhetlig hjelp til barn og familier. Dette er en egen nettside, som er lett tilgjengelig for ansatte og foresatte på kommunens nettside. Her står det mer om hvordan man kan *se, høre og handle* på individnivå, tjenestenivå og kommunenivå. Under se-høre-handle, blir man introdusert til [Bedre tverrfaglig innsats \(BTI\)](#).

BTI er en nasjonal samhandlingsmodell som brukes i mange kommuner i Norge. Samhandlingsmodellen beskriver den sammenhengende innsatsen i og mellom tjenester som er rettet mot gravide, barn, unge og familier som det er knyttet en bekymring til. Modellen skal være med på å styrke tidlig innsats, samordne tjenester og sikre foreldreinvolvering.

Gjesdal har en [handlingsveileder](#) for BTI. Dette er en BTI-veileder for alle som jobber med barn og unge i kommunen. Handlingsveilederen beskriver hvordan samarbeidet skal gjennomføres på fire ulike nivå, avhengig av omfang, utfordringsbildet og hvilke aktører som er involvert. Her blir strukturene og prosessene som skal benyttes i arbeidet med barn og unge beskrevet. Både innenfor hvert enkelt tjenesteområde og mellom tjenestene. De fire nivåene er:

- Nivå 0: Undring og avklaring - Sett ord på undringen eller bekymringen
- Nivå 1: Oppfølging i egen avdeling - Tiltak i egen avdeling i samarbeid med barnet og foresatte
- Nivå 2: Tverrfaglig samarbeid - Tverrfaglig samarbeid mellom barn, ungdom, foresatte og kommunale tjenester
- Nivå 3: Tverrfaglig samarbeid - Tverrfaglig samarbeid mellom barn, ungdom, foresatte, flere kommune tjenester og eksterne/henviste tjenester

En handlingsveileders oppgave vil være en nærmere utdyping av de ulike trinnene innenfor hver av de ulike nivåene. I Gjesdal sin BTI-veileder, består hvert nivå av fem ulike trinn. Under de ulike trinnene blir man opplyst om konkrete verktøy som foreldre og kommunen kan benytte seg av i det daglige arbeidet med bedre tverrfaglig innsats. Verktøyene kan være spesifikke metoder eller rutiner, eksempelvis hvordan ha den «nødvendige samtalen» etter at man har kjent en bekymring for barnet. Her står det bla. om når samtalen skal gjennomføres, hvordan den skal

gjennomføres, hva målet er med samtalen, og hvilke forberedelser som er nødvendige. Alle verktøyene støtter handlingene i BTI-prosessen, og er tilgjengelig på kommunenes nettsider⁵.

Stafettlogg er et av mange samhandlingsverktøy som blir brukt i arbeidet med bedre tverrfaglig innsats. Det er en elektronisk logg som kan brukes av foresatte og ansatte ved en bekymring rundt et barn, og startes etter samtykke fra foresatte. Ifølge kommunens hjemmeside har Gjesdal kommune tatt i bruk stafettlogg som en del av arbeidet med bedre tverrfaglig innsats. Kommunen opplyser også at de kan bruke A3, Alle med, støtteark for samtale, uroskala for barn og ungdom, uroskala for foreldre, risikofaktor modell, analysekart og firfotmodell til samhandling.

[Kvalitetshjulet](#) er kommunens arbeidsmodell utviklet for å heve kompetansen blant barnehageansatte. Kvalitetshjulet ble utviklet fordi Gjesdal kommune ønsker at alle barnehagene skal være *høykvalitetsbarnehager*.⁶ Modellen fokuserer på å fremme et trygt og inkluderende barnehagemiljø. Kvalitetshjulet gir oversikt over ressurser og verktøy for kvalitetsarbeid i barnehagene. Kvalitetshjulet består av *PDSA-sirkelen (Plan-Do-Study-Act)*, *emosjonell støtte, utviklingsstøtte og organisering*. Eksempelvis står det under *emosjonell støtte* mer utdypende om *positivt klima og sensitive ansatte*. I tillegg gir også kvalitetshjulet informasjon om lovverk, rammefaktorer og hva som er den beste praksisen for å kunne skape et trygt og godt barnehagemiljø.

PDSA-sirkelen. Kvalitetsarbeidet til barnehagene er basert på PDSA-sirkelen, nettopp for å sikre kontinuerlig utvikling blant barnehageansatte. PDSA-sirkelen består av ulike prosesser, som kvalitetshjulet vektlegger for å sikre at Gjesdalsbarnehagene kommer nærmere kvalitetskriteriene, og disse er:

- Plan: planlegge hvordan vi skal møte barna i hverdagen
- Do: trene og øve i ulike hverdagssituasjoner
- Study: kontrollere at det vi gjør får den ønskede effekten
- Act: Analyserer og reflekterer over ståsted, setter kilen på beste praksis og korrigerer tiltak eller mål for videre arbeid.

⁵ [Gjesdal kommune – BTI - verktøy](#)

⁶ **Høykvalitetsbarnehager:** forskning viser at høy barnehagekvalitet fremmer sosial utjevning og god psykisk helse for barn, samt som det skal være en forebyggende arena og sikre at alle barn får den oppfølgingen de har krav på. Ref: [Helhetlig oppvekstplan 2024-2027, Gjesdal](#)

3 TIDLIG INNSATS I BARNEHAGEN

Dette kapitlet fokuserer på følgende problemstillinger:

- På hvilken måte arbeider kommunen for å tidlig oppdage barn som trenger ekstra støtte, men som ikke går i barnehagen?
- Hvordan arbeider barnehagen med å tidlig oppdage barn som har behov for ekstra støtte?
- I hvilken grad iverksetter barnehagene på et tidlig tidspunkt tiltak for barn som har behov for ekstra støtte?
- På hvilken måte legger barnehagene til rette for at barnehagebarna skal få en trygg og god overgang til skolen?

3.1 KRAV OG FØRINGER

Barnehageloven § 15-1 omhandler kommunens ansvar for forebyggende tiltak for å unngå omsorgssvikt og alvorlige atferdsproblemer hos barn. Kommunen skal gjennom ulike tiltak og tjenester forsøke å hindre at barn og unge kommer i situasjoner hvor det kan oppstå omsorgssvikt. Gjennom helsestasjonen, familiesenter, barnehage og skole, skal det jobbes med å identifisere og støtte sårbare barn og familier.

I Barnehageloven § 42 *plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø*, står det at alle ansatte skal følge med på hvordan barna har det, og melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til en uro eller bekymring.

Av nasjonal faglig retningslinje *Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge* framgår sterke anbefalinger knyttet til kommuneledelsens ansvar i å sikre at ansatte som jobber med barn og unge har kunnskap og kompetanse om beskyttelses- og risikofaktorer og tegn og signaler som kan gi grunnlag for å oppdage utsatte barn og unge. Det påpekes at kunnskapen særlig bør finnes hos ansatte som arbeider der barn og unge tilbringer størstedelen av dagen, som i barnehage og skole. I tillegg poengteres viktigheten av rutiner for hvordan ansatte kan handle på bakgrunn av bekymring, og at bekymring for barn og unge bør være basert på systematiske observasjoner og dokumentasjon av vedvarende tegn og signaler, (eventuelt anonyme) samtaler/drøftelser med kollegaer og leder og samtaler med barn/foreldre. Det bør videre resultere i en lederforankret beslutning om videre oppfølging av barnet.

I rammeplanen for barnehager kapittel 1, underkapittel *Livsmestring og helse*, heter det at barnehagen, gjennom den daglige og nære kontakten med barna, er i en sentral posisjon til å kunne observere og motta informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon. Videre følger at barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Tilretteleggingen skal vurderes og evalueres underveis og justeres i tråd med barnets behov og utvikling. Videre heter det at barnehagen jevnlig skal vurdere det pedagogiske arbeidet og vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i.

I Gjesdal sin kommuneplan, [*Sammen for et attraktivt Gjesdal Samfunnsdel 2019 - 2030*](#) står det at barnehagene og skolene i kommunen er opptatt av kvalitet, helse og trivsel, læring, utvikling og mestring, og at et fokus på dette bidrar til god læring og utvikling hos alle. Kommunen vektlegger også at de er opptatt av kontinuerlig kompetanseheving for ansatte, slik at de ansatte føler seg trygge og gode i arbeidet sitt.

Overgang fra barnehage til skole

I henhold til Barnehageloven § 2a, er barnehagene pliktig til å samarbeide med skolen om overgangen fra barnehage til skole. Samtidig understreker *Meld. St. 6 – Tett på – tidlig innsats og inkluderende felleskap i barnehage, skole og SFO*, at det er nødvendig med gode overganger og sammenhenger i utdanningsløpet. Overgangene skal være preget av kontinuitet, god informasjonsflyt, og oppleves som trygge for barna. Dette vil være et resultat av god planlegging, god ledelse, god informasjonsoverføring og godt samarbeid på tvers.

I Gjesdal sin *prosedyre for overgang barnehage -skole*, står det at overgangen fra barnehage til skole må ses på som en sammenhengende prosess fra siste året i barnehagen til første året på skolen. Årshjulet blir trukket frem som et sentralt arbeidsredskap for barnehagene, skolene og SFO. Årshjulet består av beskrivelser av tiltak/handlinger som kan være med på å bidra til forberedelser til god skolestart, eksempelvis *informasjonsoverføring for barn med behov for særlig tilrettelegging* med oversikt over hvem som har ansvaret og når det skal skje.

3.2 REVISJONSKRITERIER

På bakgrunn av gjennomgangen over er følgende revisjonskriterier utledet til alle fire problemstillingene:

- Kommunen har rutiner for å fange opp alle barn.
- Personalet i barnehagen har kompetanse i å oppdage barn som trenger hjelp og støtte.
- Barnehagen har rutiner for handling og oppfølging av barn som vekker uro/bekymring.
- Barnehagen iverksetter tiltak for barn med behov for ekstra støtte. Tiltak evalueres og om nødvendig justeres i tråd med barnets behov.
- Barnehagen har rutiner for trygg og god overgang til skolen. Herunder system for å overlevere relevant informasjon om barnet til skolen.

3.3 LITT OM BARNEHAGENE

Det er som nevnt 11 barnehager i kommunen, åtte kommunale og tre private. Per desember 2023 er det totalt 757 barn fordelt på de ulike barnehagene. Se tabell 2 for en oversikt over Gjesdalsbarnehagene.

Tabell 2. Oversikt over antall barn i barnehagene i Gjesdal kommune 2023

Enhet	Antall barnehagebarn
Bamsebo barnehage	56
Bruhammaren barnehage	63
Fiskebekk barnehage	58
Flassabekken barnehage	112
Gilja barnehage	32
Kodlidalen barnehage	61
Nesjane barnehage	54
Oltedal barnehage	69
Rishagen FUS barnehage	109
Solås barnehage	42
Øygardsvatnet barnehage	101

Kilde: Udir, Analysebrett

Alle barnehagene i Gjesdal oppfyller bemanningsnormen⁷. Seks barnehager oppfyller pedagognormen⁸, mens fem barnehager oppfyller pedagognormen med dispensasjon. Dersom barnehager ikke oppfyller pedagognormen, så kan kommunen gi dispensasjon fra utdanningskravet for inntil ett år om gangen, slik at en ansatt som ikke oppfyller utdanningskravet kan jobbe som pedagogisk leder. Utdanningskravet for pedagoger er videreutdanning i barnehagepedagogikk. Barnehagene som oppfyller pedagognormen med dispensasjonen er Flassabekken, Gilja, Nesjane, Oltedal og Øygardsvatnet barnehage.

De utvalgte barnehagene som vi undersøker nærmere, er Flassabekken og Oltedal barnehage. Flassabekken barnehage er den største barnehagen i Gjesdal, med 112 barn mellom 1 – 5 år, mens Oltedal barnehage har 69 barn. Både Flassabekken og Oltedal barnehage oppfyller bemanningsnormen, og pedagognormen med dispensasjon for 2023. Flassabekken barnehage består av 12 avdelinger, og har generelt sett et høyere antall flerkulturelle og/eller to-språklige barn. Oltedal barnehage består av fem avdelinger, hvor to er for småbarn, én mellomavdeling, én for større barn og én for førskole-/naturgruppe.

3.4 TIDLIG OPPDAGELSE AV BARN SOM IKKE GÅR I BARNEHAGEN

I *helsestasjonsprogrammet i Gjesdal for 0-5 år* står det beskrevet hvordan, når og hvor de skal møte barnet. Programmet starter allerede fra 1-3 dager etter hjemkomst og frem til 5 år. For hvert besøk, står det mer informativt om hvilke helseundersøkelser som skal gjennomføres og hvilke foreldreveiledninger/helseopplysninger som skal gis.

Det står utdypende i dokumentasjonen at helsestasjonsprogrammet er helsefremmende og primærforebyggende tiltak, som tilbys alle familier med barn mellom 0-5 år i form av individuell- og gruppekonsultasjoner. Helsestasjonene gir tettere oppfølging i form av samtaler og helseundersøkelse/henvisning for enkeltbrukere med spesielle behov.

I intervju kommer det frem at helsestasjonen har ekstra fokus på barn som ikke går i barnehagen, blant annet gjennom de overnevnte faste konsultasjonene. På grunn av både språk og det sosiale, er det naturlig at helsestasjonen har ekstra oppfølging på de som ikke går i barnehagen, og det er i hovedsak dem som sitter med ansvaret om å fange opp barn som ikke går i barnehagen.

⁷ **Bemanningsnormen:** barnehagene skal ha minst én ansatt per tre barn under tre år og én ansatt per seks barn over tre år.

⁸ **Pedagognormen:** barnehagen skal ha minst én pedagogisk leder per sju barn under tre år og én pedagogisk leder per fjorten barn over tre år.

Familiesenteret forteller også at de jobber med forebyggende tiltak rettet mot barn som ikke har startet i barnehagen enda. Dette gjør de blant annet gjennom *åpen lekestue*⁹, ved å være til stede der, slik at det senker terskelen hos foreldrene for å ta kontakt, dersom det skulle være noe.

3.5 TIDLIG OPPDAGELSE I BARNEHAGEN

3.5.1 KOMPETANSEUTVIKLING

Kvalitetshjulet til Gjesdal kommune blir trukket frem som en sentral del av arbeidet med kompetansehevingen blant ansatte. Kvalitetshjulet er en egen nettside tilgjengelig for alle. Her beskrives en ønsket standard for hvordan ansatte skal være i møte med barn, gjerne gjennom emosjonell støtte, organisering og utviklingsstøtte. Kvaliteten skal bli til i møtet med ansatt og barnet, og ved å sikre høy kvalitet i alle mulige hverdagssituasjoner, er barnehagene med på å lage den beste praksisen for ulike gjentakende situasjoner hos barn. Eksempler på dette kan være under måltid, i garderobe, under lek og henting.

Kvalitetshjulet inneholder også ulike *obs-plakater* om ulike temaer som barn og familier kan trenge oppfølging på utover de overnevnte kvalitetsområdene. Disse styringsdokumentene er tilgjengelige som obs-plakater:

- BTI handlingsveileder
- Trygt og godt barnehagemiljø
- Handlingsplan mot vold i nære relasjoner
- Interkulturelle retningslinjer
- Gjesdalmodellen 2.0 – spesialpedagogisk hjelp for barnehagebarn

Intervjuede i Flassabekken barnehage sier at de har kunnskap om hva som er innenfor normal utvikling hos barn, og når de bør være bekymret. De oppgir å være kjent med rutiner som beskriver hvordan de skal handle dersom det oppstår en bekymring. Videre beskriver de viktigheten av å handle, kommunisere og å sette det inn i et system, slik at barnehagene klarer å fange opp bekymringene. Informasjon om tidlig innsats har vært et tema på personalmøtene, og det er en forventning om at alle har en god forståelse av hva det er, og at ansatte har et ansvar.

Kompetanseheving og -deling blir i de utvalgte barnehagene opprettholdt gjennom jevnlig avdelingsmøter, hvor de ansatte har rom for å drøfte og dele erfaringer. Oltedal barnehage har avdelingsmøter hver tredje uke, hvor de blant annet gjennomgår et skjema som brukes for å kartlegge barn som trenger ekstra støtte. Dette gjør de ved å kartlegge hvem av barna som blir sett eller ikke. Kartleggingen blir gjennomført to til tre ganger i året av ulike ansatte. På denne måten har de mulighet til å fange opp barn som trenger ekstra støtte. Flassabekken barnehage prøver å ha avdelingsmøter hver andre uke, hvor to og to avdelinger samarbeider om hvem som har møtene og hvem som passer på barna. I tillegg har de personalmøter og utviklingsmøter én gang i måneden. Intervjuede anser disse ulike arenaene for intern kompetansedeling om hvordan ansatte kan håndtere bekymring for et barn, som nødvendig og positivt.

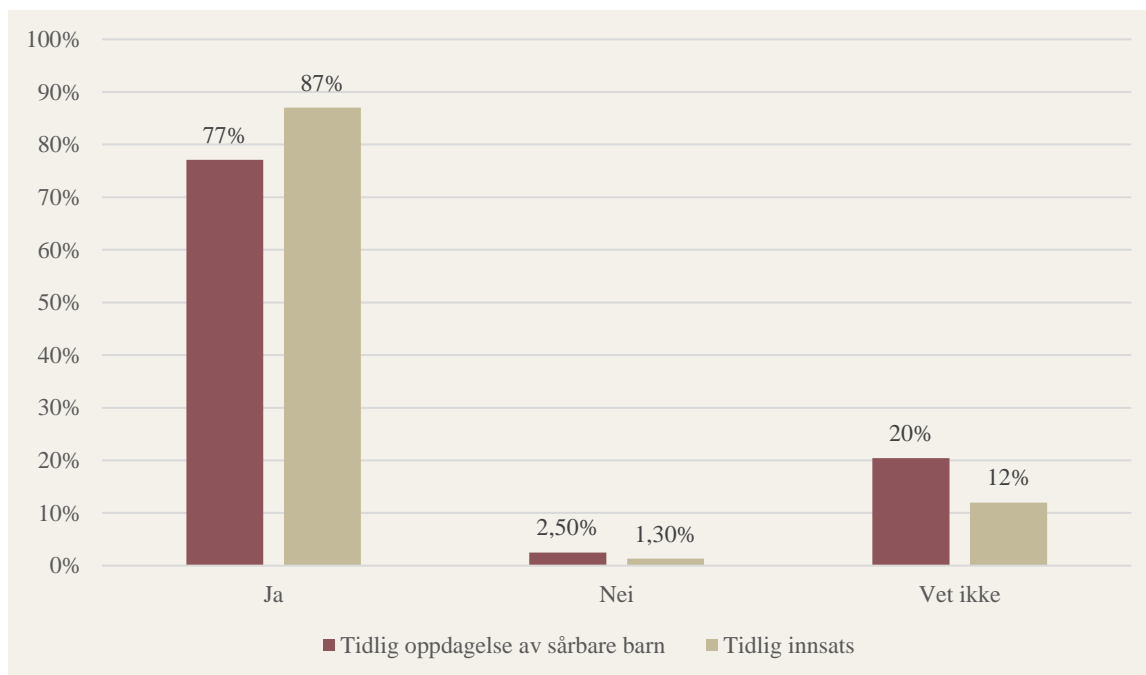
⁹ **Åpen lekestue:** er som en åpen barnehage, et tilbud for de som er hjemme med egne eller andres barn.

Begge barnehagene trekker frem *reflekterende team*, som en viktig arena hvor pedagogiske ledere i Gjesdalsbarnehagen møtes. Her kan de ta opp ulike case anonymt, diskutere og dele kunnskap med hverandre på tvers av virksomhetene.

3.5.2 BARNEHAGENES RUTINER OG PRAKSIS

I spørreundersøkelsen ble barnehageansatte spurt om barnehagene har rutiner eller prosedyrer for tidlig innsats og tidlig oppdagelse av sårbare barn. Svarene er illustrert i figuren under.

Figur 3. Har barnehagen en skriftlig rutine/prosedyre for tidlig oppdagelse av sårbare barn (N=157), og tidlig innsats (N=158)

Kilde: Spørreundersøkelse

Av figuren ser vi at 77 prosent oppgir at de har rutiner for tidlig oppdagelse. 30 respondenter oppgir at de er usikre på om barnehagen har rutiner for tidlig oppdagelse. Av de som er usikre, er 13 pedagogiske ledere. Tre pedagogiske ledere oppgir at barnehagen ikke har rutiner for tidlig oppdagelse.

87 prosent av respondentene oppgir at de har *rutiner for tidlig innsats*. Her oppgir 19 respondenter at de er usikre på om barnehagen har rutiner for tidlig innsats, 8 av disse er pedagogiske ledere, mens 2 pedagogiske leder oppgir at barnehagen ikke har rutiner for tidlig innsats.

Begge de utvalgte barnehagene bruker blant annet *TRAS*¹⁰ og *Alle med*¹¹ som kartleggingsverktøy. Flassabekken barnehagen bruker også *fargekoding* – grønn, gul og rød av enkeltbarn. Dette er et verktøy de bruker for å kartlegge om alle barna blir sett av ulike voksne. Fargekodene indikerer hvor mye hjelp et barn trenger i forhold til måltid, soving, levering og reaksjonsmønstre. Det er et levende dokument hvor fargene justeres etter endring og utvikling hos barnet. De intervjuede fra Flassabekken barnehage viser til flere verktøy som de tar i bruk for å kunne identifisere sårbarhet. Eksempelvis nevner de *tegn til tale*, *peke-plakater*, *grep om begreper*, *snakke-smykke og språkgrupper*. Under *grep om begreper* er det spesialpedagogene som har med seg de eldste barna som er flerspråklige og jobber med utfordringer relatert til ord og begreper. Samtidig trekker de intervjuede frem at de jobber i *smågrupper*, for å kunne være enda tettere på barna. Dette for å oppdage sårbarhet. Oltedal barnehage bruker også *snakke-smykke*, *tegn til tale* og *begrepstrening*. I tillegg brukes *samtalebasert lesing*, hvor en ansatt leser tre ganger i uken med et barn. Målet er å involvere barnet i utforskende og rike samtaler som strekker seg ut over her-og-nå-situasjonen.¹²

Når det gjelder å avdekke utfordringer relatert til sosiale, emosjonelle og atferdsmessige utfordringer nevner begge barnehagene kvalitetshjulet. Kvalitetshjulet tar for seg voksenrollen, og hvordan en som ansatt skal arbeide i møte med disse utfordringene og har tips til tiltak og verktøy. Eksempelvis under *utviklingsstøtte* nevnes det verktøy til *flerspråklige barn og språkstimulering*, og *språk i måltidsituasjonen*. I tillegg oppgir Flassabekken at de gjennomfører *selvreguleringsleker*. Dette er leker hvor barnet er nødt til å følge regler og beskjeder, samt øve på å ikke handle på impuls. Det vil si en god trening i arbeid med atferdsmessige utfordringer. Oltedal trekker frem at de er en *Marte Meo-barnhage*¹³. Det vil si at de ansatte følger en veiledningsmetode som skal være med på å styrke kommunikasjonen mellom ansatte og barnet og/eller forelder. De intervjuede fra Oltedal opplever at de fort får en relasjon til barnet på grunn av Marte Meo, og at de ser dem tidlig.

¹⁰ **TRAS**; observasjon av språk og daglig samspill. Et verktøy som gir kunnskap om barns språkutvikling i alderen 2-5 år. Kilde: Statped

¹¹ **ALLE MED** er et observasjonsverktøy som gir et helhetlig bilde av barnet og hva det mestrer. Observasjons-skjema dekker barnets seks utviklingsområder: språk, lek, sosioemosjonell, hverdagsaktiviteter, trivsel og sanse-motorisk utvikling. Kilde: Statped

¹² Kilde: [Språkløper](#)

¹³ <https://oss-martemeo.no/martemeo.html>

Begge barnehagene sier at barnehagens forståelse av tidlig innsats er i tråd med kommunens forventinger, og at det er et stort fokusområde som barnehagene jobber med kontinuerlig. I intervju trekker ledelsen fra Flassabekken frem handlingsveilederen til BTI, og at det er den de følger og jobber etter. De ansatte fra Flassabekken sier de har jobbet lenge med å få til en felles forståelse av hva tidlig innsats er, og at de har fått det til i dag. De forteller at dette har de klart gjennom blant annet personalmøter på kvelden. Her har de arbeidet med å få en god forståelse av tidlig innsats, og hvilket ansvar de har – at alle har et ansvar for å se og si ifra. Ledelsen hos Oltedal trekker også frem BTI, og at dette har bidratt til en felles forståelse. De intervjuede fra Oltedal sier at tidlig innsats er et tema som diskuteres hele tiden, og har et stort fokus, samtidig som kommunens overordna mål og felles styringsdokumenter er med på å gi en felles forståelse av begrepet på tvers av barnehagene.

I høringsuttalelsen¹⁴ blir vi informert om at alle barnehagene har en 100 prosent spesialpedagog i sin barnehage, hvor spesialpedagogen har minst 15 timer systemtid tilgjengelig for jobbing med tidlig innsats.

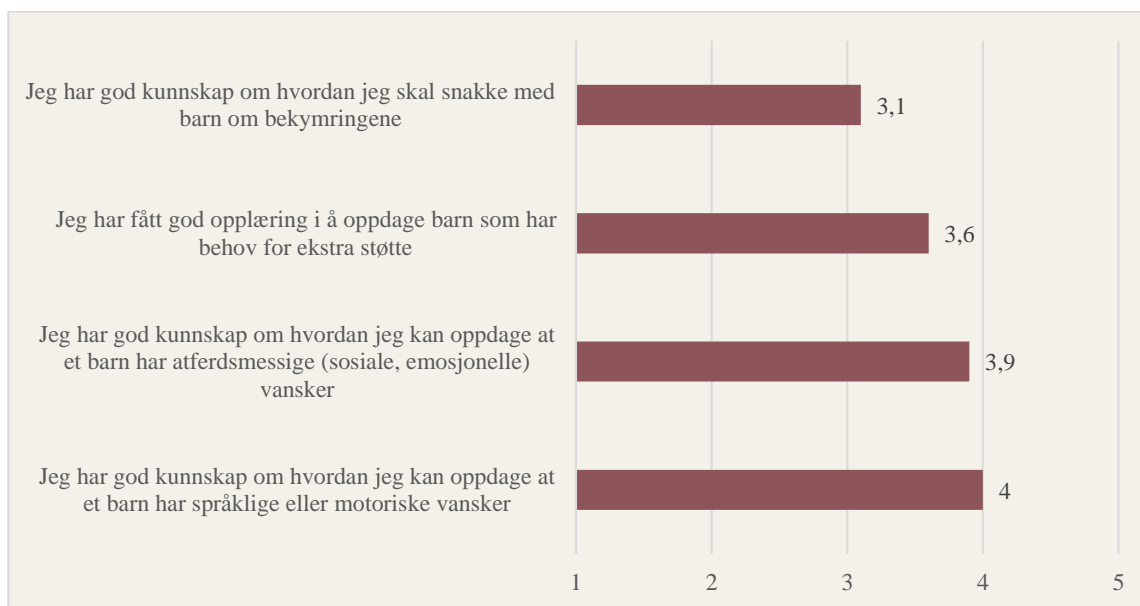
Det fremgår av en intern spørring om bruk av BTI handlingsveileder og stafettlogg blant ansatte på oppvekstfeltet i 2023, at 51 prosent ikke aktivt har benyttet BTI handlingsveilederen det siste året. 59 prosent svarer at de ikke har erfaring med bruk av det digitale verktøyet stafettlogg. Administrasjonen sier videre at de ikke er fornøyd med resultatet på 51 prosent, og at det er lavere enn ønskelig.

3.5.3 ANSATTES VURDERING AV EGEN KOMPETANSE

De ansatte ble i spørreundersøkelsen bedt om å vurdere sin egen kompetanse knyttet til tidlig oppdagelse ved å ta stilling til ulike påstander på en skala fra 1 til 5. Resultatene fremkommer i figur 4.

¹⁴ Tilsendt: 19.11.2024

Figur 4. Ta stilling til følgende påstander (1=helt uenig, 5 =helt enig). Resultatet er oppgitt i gjennomsnitt (N=146)

Kilde: Spørreundersøkelse

Resultatet fra spørreundersøkelsen viser at de ansatte er *litt enige* i at de har god kunnskap om hvordan de kan oppdage barn med både atferdsmessige og språklige/motoriske vansker, og har fått god opplæring i dette. Det er påstanden relatert til å oppdage språklige eller motoriske vansker som viser høyest skåre, mens hvordan en ansatt skal snakke med barn om bekymringene viser lavest skåre. Barnehagene i Suldal og Tysvær kommune har tilsvarende oppfatning av sin egen kompetanse.

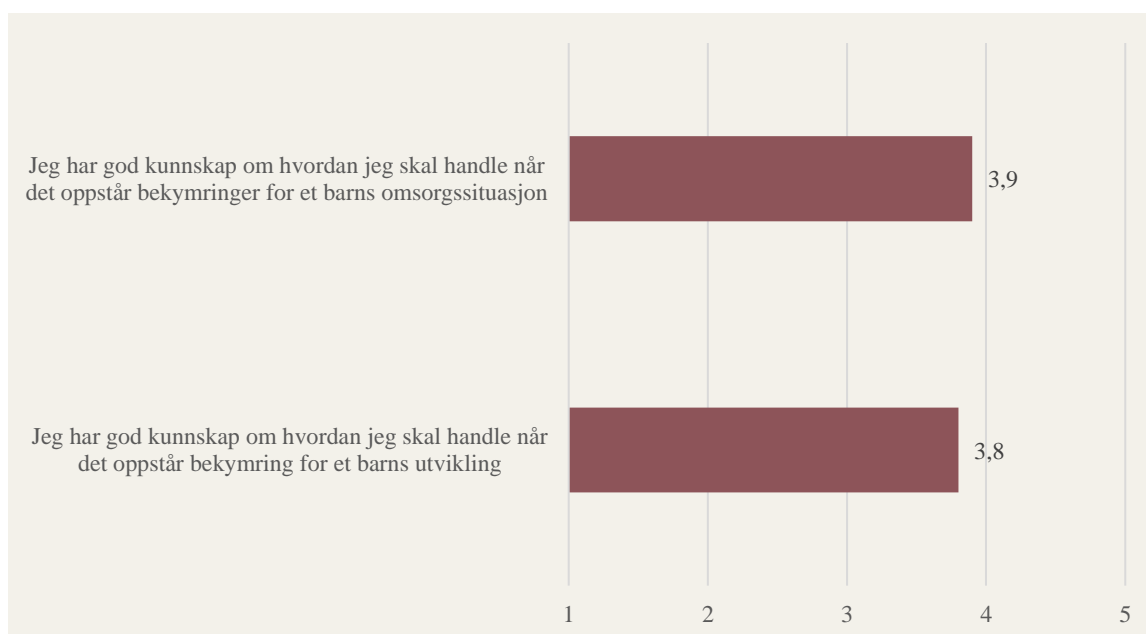
Til påstanden om *ansatte har god kjennskap om hvordan de skal snakke med barn om bekymringer*, ligger gjennomsnittsskåren ganske jevnt på tvers av barnehagene. Gjennomsnittet varierer fra 2,9 (Flassabekken) til 3,3 (Bruhammaren FUS barnehage)¹⁵. Flassabekken barnehage skåret lavest. Det er rundt 24 prosent av pedagogiske ledere og 26 prosent av barne- og ungdomsarbeider som rapporterer at de er helt uenig eller litt uenig i denne påstanden. Til påstanden *jeg har fått god opplæring i å oppdage barn som har behov for ekstra støtte*, er det også Flassabekken barnehage som har lavest gjennomsnittsskåre (3,3). Gjennomsnittsskåren på denne indikatoren varierer fra 3,3 (litt uenig) til 4,1 (litt enig). Det er rundt 12 prosent pedagogiske ledere og 12 prosent barne- og ungdomsarbeider som rapporterer at de er helt uenig eller litt uenig i denne påstanden. For det barnet det gjelder, kan det være kritisk å møte en ansatt med så lav kompetanse på begge disse områdene.

¹⁵ Vi har her kun tatt med barnehage med kun 50 prosent eller mer svarprosent.

Begge de utvalgte barnehagene opplever at det å snakke med barn om deres bekymringer, er det som utfordrer mest. De intervjuede sier at de har fokus på hvordan de skal snakke med barn, og at dette er noe de alltid kan bli bedre på, og vil fortsette å jobbe med. Oppsummert opplever de utvalgte barnehagene at de hovedsakelig har god kompetanse i å oppdage sårbarhet tidlig, og at dette er et område de har jevnt fokus på. Intervjuede fra Flassabekken barnehage sier likevel at de er klar over at de ikke alltid er tidlige nok, eller gode nok på å oppdage eksempelvis barn som opplever vold eller misbruk i nære relasjoner, og kunne dermed trenge mer kompetanseheving innenfor dette området.

Videre ble ansatte igjen bedt om å vurdere sin egen handlingskompetanse. Se figuren under.

Figur 5. Vurdere sin egen kompetanse. (1=helt uenig, 5 = helt enig). Resultat er oppgitt i gjennomsnitt (N= 146)

Kilde: Spørreundersøkelse

Spørreundersøkelsen viser at barnehageansatte i kommunen er litt enige i at de har god kunnskap om hvordan en skal handle når det oppstår bekymringer for et barns omsorgssituasjon, og utvikling. Totalt sier 65 prosent seg enige (både 4 og 5) i påstanden om at de har god kunnskap om hvordan de skal handle ved bekymring for et barns omsorgssituasjon, og ca. 73 prosent sier seg enig (både 4 og 5) i at de har god kunnskap om hvordan de skal handle ved bekymring for et barns utvikling.

Barnehagene i Tysvær kommune vurderte egen handlingskompetanse nokså likt som Gjesdal (gjennomsnittsskår på 3,8 på begge indikatorene) mens Suldal kommune ga noe lavere gjennomsnittsskår (3,4 på begge indikatorene). De ansatte i Gjesdalsbarnehagene vurderer altså sin egen kompetanse noe høyere enn i Suldal.

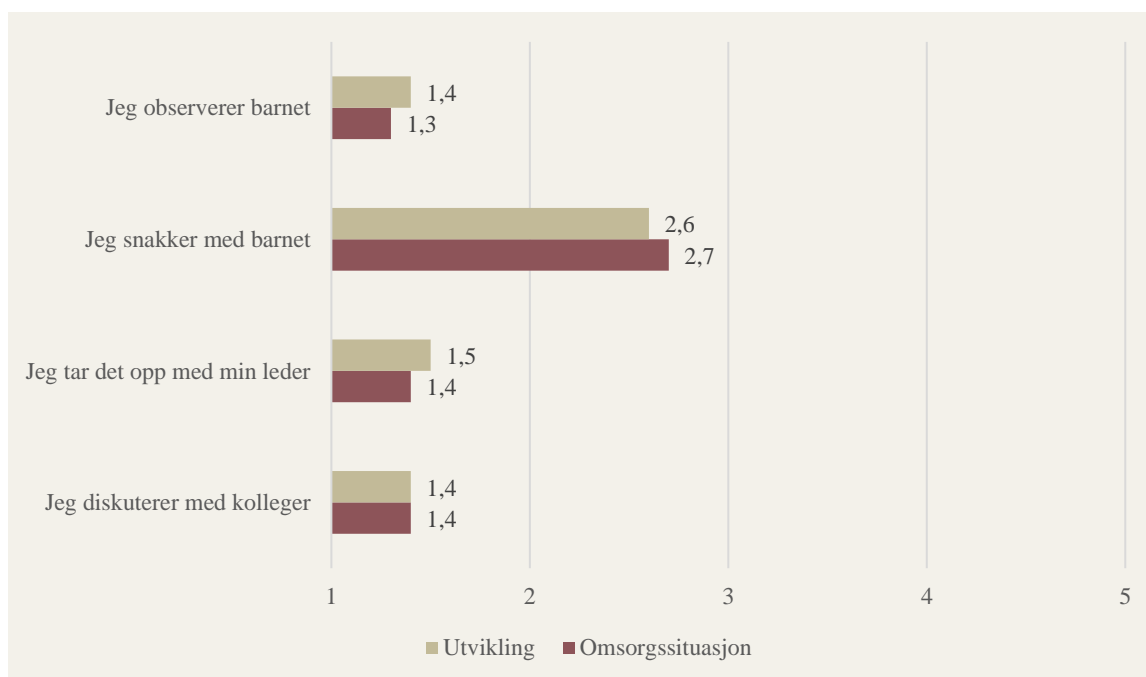
Pedagogiske ledere skårer høyest på begge påstandene i Gjesdal; handle når det oppstår bekymring for et barns omsorgssituasjon og et barns utvikling. Den største forskjellen finner vi på påstanden om et barns utvikling hvor pedagoger skårer et gjennomsnitt på 4,3, mens barne- og ungdomsarbeidere skårer et gjennomsnitt på 3,6. Gjennom intervju viser alle at de har god kjennskap til samhandlingsmodellen, se-høre-handle og BTI-handlingsveilederen. Ut ifra det som fremkommer på intervju, er de intervjuede kjent med hvilke føringer og rutiner kommunen har samt innholdet i dem.

3.6 FRA BEKYMRING TIL HANDLING

Av spørreundersøkelsen framgår det at nesten samtlige (91 prosent) har vært bekymret for et barns utvikling de to siste årene, mens 52 prosent oppgir at de har vært bekymret for et barns omsorgssituasjon. Dette nokså likt tilbakemeldingene i Tysvær kommune. Rundt 92 prosent av respondentene oppgir å ha handlet på bakgrunn av bekymring. Dette tilsvarer alle respondentene i Gjesdal kommune, utenom 12 stk.

I spørreundersøkelsen ble de ansatte videre utfordret på hvordan de håndterer bekymringer for et barns utvikling og omsorgssituasjon. Respondentene fikk her presentert noen handlingsalternativer, og måtte ta stilling til hvor ofte de utførte disse handlingene gjennom å velge én av følgende kategorier: *alltid, ofte, av og til, sjelden, aldri*. Det skal påpekes at ulike stillinger også har forskjellige ansvarsområder, som innebærer at enkelte handlingsalternativet ikke er aktuelle for eksempelvis fagarbeidere. Se figur 6.

Figur 6. Hvordan håndterer ansatte bekymring for et barns utvikling (språklig, motorisk, sosialt, emosjonelt o.l. barns) og et barns omsorgssituasjon? Skala fra 1 (alltid) til 5 (aldri). (N= 136-142).

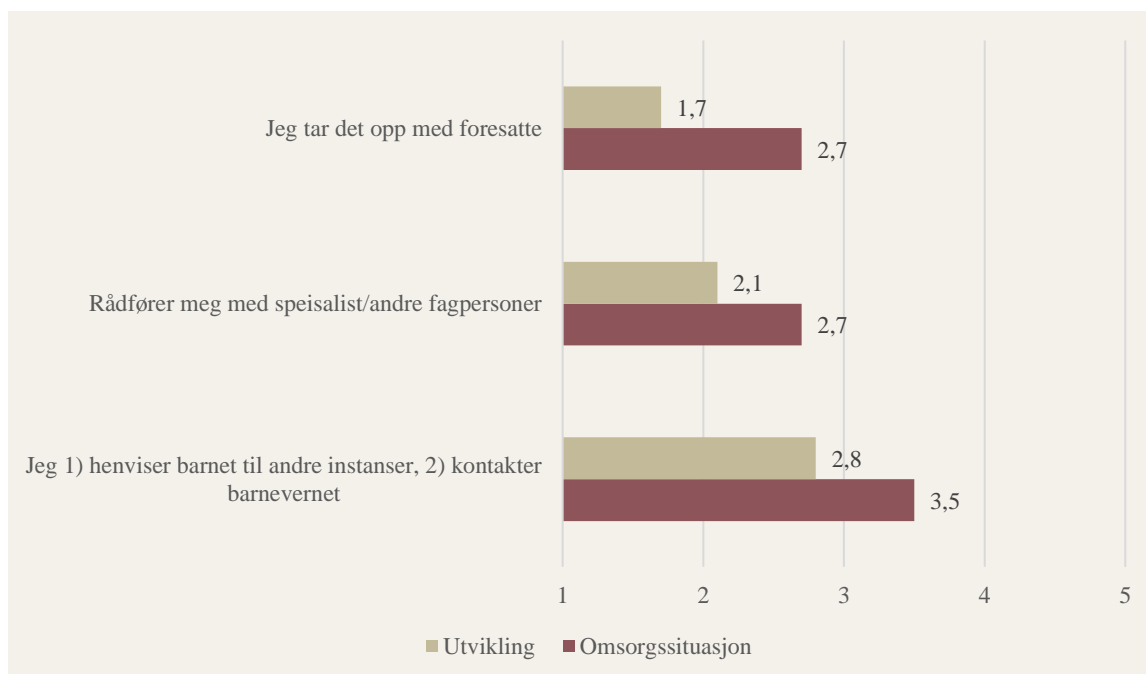

Kilde: Spørreundersøkelse

Vi ser at nesten samtlige oppgir at de enten *alltid* eller *ofte* observerer barnet, tar det opp med sin leder og diskuterer med kollega. Både Suldal kommune og Tysvær kommune viser et tilsvarende bilde. Cirka 55 prosent av respondentene oppgir at de *alltid* eller *ofte* snakker med barnet. Dette innebærer at cirka 45 prosent gjør det sjeldnere. I Tysvær var det en noe høyere andel respondentene som oppga at de alltid eller ofte snakker med barnet (60 prosent). Eksempelvis, der Gjesdal hadde et gjennomsnitt på 2,6, skåret Suldal 2,1 og Tysvær 2,4.

Det skal påpekes at ulike stillinger også har forskjellige ansvarsområder, som innebærer at enkelte handlingsalternativer ikke er aktuelle for fagarbeidere. Figur 7 viser handlingsalternativene som i hovedsak faller inn under pedagogiske ledere/ barnehagelærere sitt ansvar.

Figur 7. Hvordan håndterer ansatte bekymring for et barns utvikling (språklig, motorisk, sosialt, emosjonelle o.l.) og omsorgssituasjon? Skala fra 1 (alltid) – 5 (aldri). (N = 133-140)

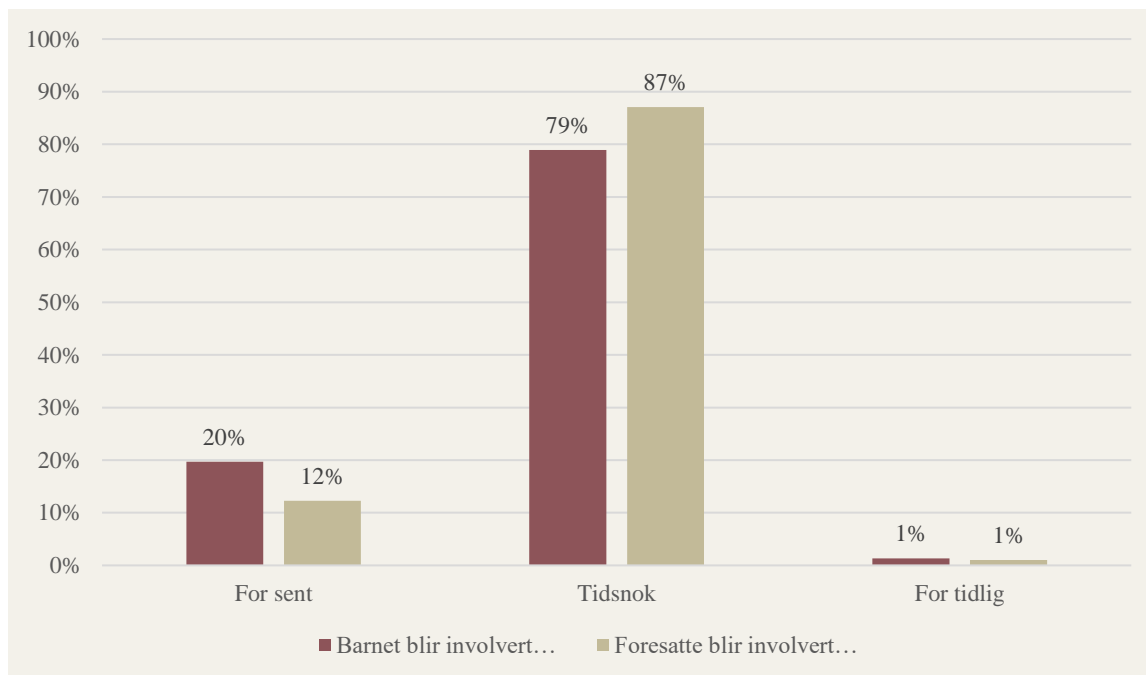
Kilde: Spørreundersøkelse

Spørreundersøkelsen viser at de ansatte *av og til* henviser til andre instanser ved bekymring om barns utvikling, men at de enda sjeldnere tar kontakt med barnevernet ved bekymring for et barns omsorgssituasjon. De ansatte rådfører seg *oftere* med andre fagpersoner. Spørreundersøkelsen i Tysvær kommune, viser nesten et tilsvarende bilde. Tysvær viser derimot at pedagogiske ledere *alltid* eller *ofte* rådfører med andre spesialister (Utvikling = 1,6, Omsorg = 1,8).

Når det gjelder bekymring for et barns utvikling ser vi at pedagogiske ledere *oftere* tar opp bekymringer med foresatte, rundt 85 prosent oppgir at de alltid eller ofte gjør det. Samtidig ser vi at i bekymringssaker som omhandler et barns omsorgssituasjoner tas bekymringen i mindre grad opp med foresatte¹⁶ (40 prosent).

Videre ble respondentene bedt om å ta stilling til påstander om involvering av barn eller foresatte i bekymringssaker.

Figur 8: Ta stilling til følgende påstander om involvering av barn og foresatte i bekymringssaker. Oppgitt i prosent. (N= 152-155)

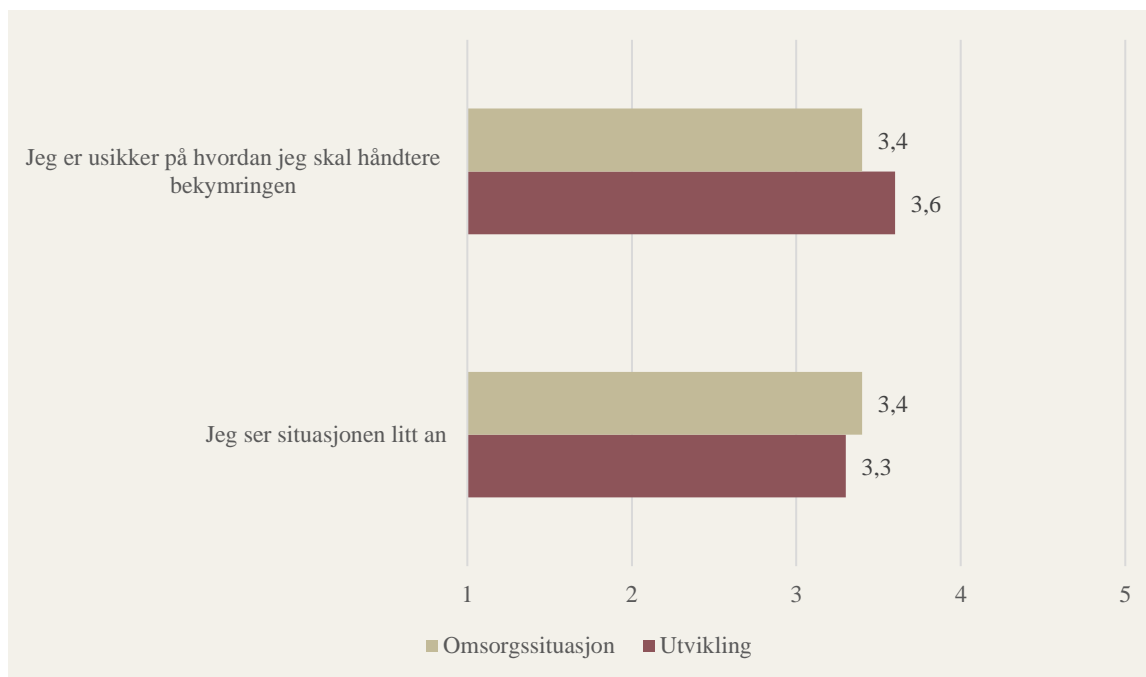
Kilde: Spørreundersøkelse

Majoriteten av respondentene mener at barnet og foreldrene blir involvert tidsnok. Det er derimot 20 prosent av respondenter som opplever at barnet blir involvert for sent, og 12 prosent som opplever at foresatte blir involvert for sent. Dette tilsvarer 30 ansatte som mener at barnet blir involvert for sent, og 19 ansatte som mener at foresatte blir involvert for sent. Hos Øygardsvatnet barnehage er det fem ansatte som mener dette, mens hos Flassabekken og Nesjane barnehage er det tre ansatte som opplever at foresatte blir involvert for sent. Det er flest ansatte fra Øygardsvatnet barnehage (9 stk) og Flassabekken barnehage (6 stk) som opplever at de involverer barnet for sent.

¹⁶ Dersom bekymringen gjelder alvorlig omsorgssvikt som f.eks. vold og overgrep, skal foreldre heller ikke varsles.

Deretter ble respondentene bedt om å vurdere hvordan de håndterer en bekymring for et barn. Figur 9 viser hvorvidt respondentene pleier å se an situasjonen eller være usikre på hvordan de skal håndtere en bekymring for et barns omsorgssituasjon og utvikling.

Figur 9. Hvordan håndterer du bekymring for et barns 1) omsorgssituasjon, 2) utvikling (språklig, motorisk, sosialt, emosjonelt o.l.)? Skala fra 1 (alltid) – 5 (aldri). (N = 133-136)

Kilde: Spørreundersøkelse

Respondentene fra Gjesdal, Suldal og Tysvær kommune oppgir tilnærmet like tilbakemeldinger på begge indikatorene. Gjennomsnittskåren tilsvarer *av og til* på begge indikatorene.

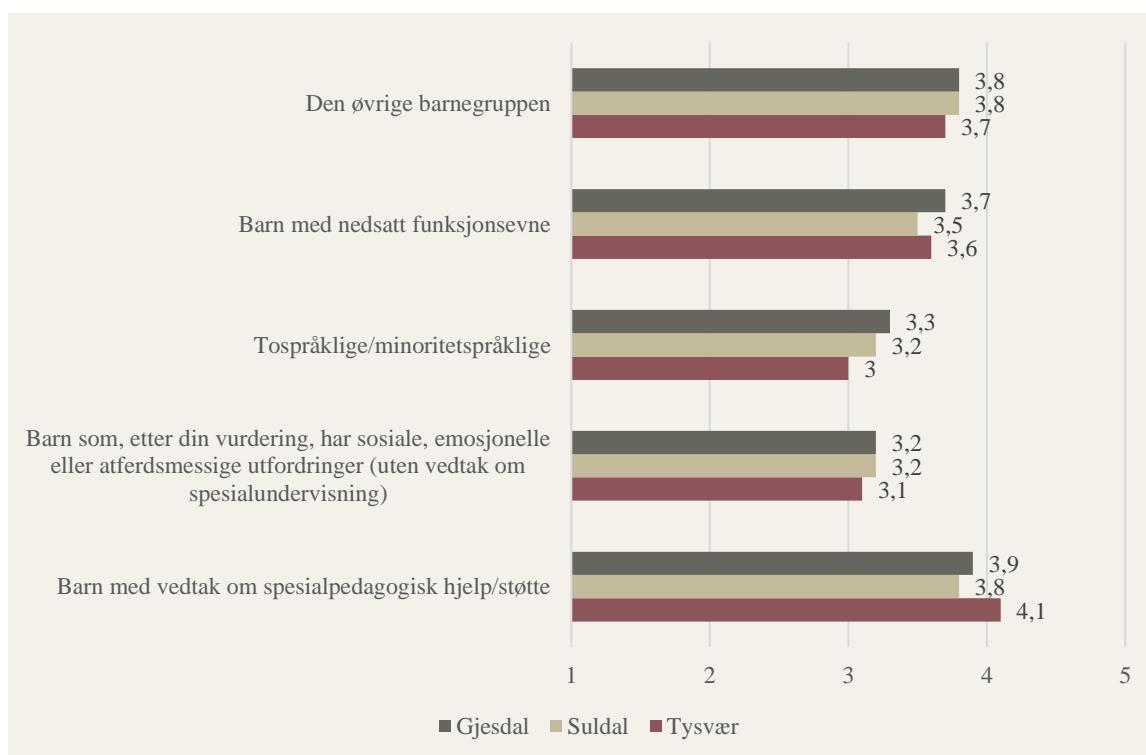
Av tilbakemeldingene ser vi at respondentene litt sjeldnere er usikre på hvordan de skal håndtere bekymring for et barns omsorgssituasjon enn utvikling. Totalt sett oppgir rundt 8 prosent at de *ofte* er usikre på hvordan de skal håndtere bekymringen rundt barnets utvikling, og rundt 14 prosent oppgir at de *alltid* (1,5 prosent) eller *ofte* (12 prosent) er usikre på hvordan de skal håndtere bekymringen rundt barnets omsorgssituasjon.

Vi finner noen ulikheter blant Gjesdalbarnehagene også. Samlet sett responderer alle barnehagene ca lik andel respondenter som enten *alltid* eller *ofte* ser an situasjonen relatert til barnets utvikling. De største forskjellene vi finner er mellom andelen respondenter som *aldri* og *sjeldent* ser an situasjonen (24,6 prosent til 52,6 prosent), og andelen som *av og til* ser an situasjonen (26,3 prosent til 66,7 prosent). Forskjellene er også ulike når det kommer til om de ser an situasjonen relatert til barnets omsorgssituasjon. Her varierer respondentene som svarer *av og til* fra 25 prosent til 62 prosent, samt fra 25 prosent til 75 prosent på respondentene som svarer *aldri* og *sjeldent*.

Av de utvalgte barnehagene, oppgir hele 52 prosent av respondenter fra Flassabekken barnehage at de *av og til* ser situasjonen an når det gjelder barnets utvikling, og 46 prosent av respondentene fra Oltedal oppgir dette. Ca. 60 prosent av respondentene fra Flassabekken oppgir at de *alltid, ofte* eller *av og til* ser an situasjonen, og ca. 58 prosent av respondentene fra Oltedal mener det samme rundt barnets omsorgssituasjon. 43 prosent av respondentene fra Flassabekken oppgir at de *av og til* er usikre på hvordan de skal håndtere bekymringen knyttet til barnets utvikling. 54 prosent av respondentene fra Oltedal mener at de *sjeldent* er usikre på hvordan de skal håndtere dette. 38 prosent av ansatte fra Flassabekken og 33 prosent fra Oltedal barnehage er *av og til* usikker på hvordan de skal håndtere bekymringer knyttet barnets omsorgssituasjon. Oppsummert er det lavere prosentandel som oppgir at de er usikre, men flere velger likevel å se an situasjonen.

Videre ble respondentene bedt om å vurdere barnehagetilbudet til utvalgte grupper av barn. Se figur 10 for resultat. Her har vi sammenlignet med Suldal og Tysvær kommune.

Figur 10. I hvilken grad klarer barnehagen, etter din vurdering, å gi følgende barn et tilstrekkelig barnehagetilbud. Skala fra 1 (i svært liten grad) til 5 (i svært stor grad). (N=152-157).

Kilde: Spørreundersøkelse

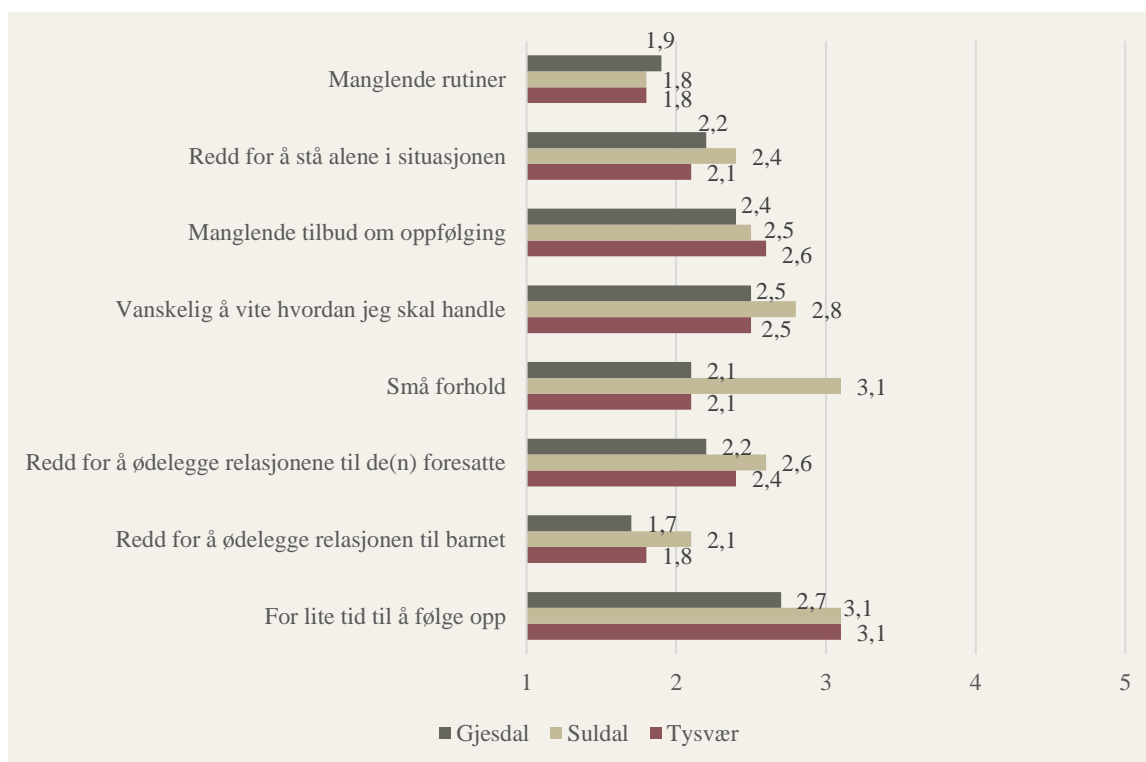
Respondentene i Gjesdal er mest fornøyd med barnehagetilbudet som gis til barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp (3,9) og barnehagetilbudet til den øvrige barnegruppen (3,8). Minst fornøyd er de med tilbudet til barn som har sosiale, emosjonelle eller atferdsmessige utfordringer (3,2), og med tilbudet til tospråklige/ minoritetsspråklig (3,3). Foruten oppfølging av barn med vedtak og tospråklige/minoritetspråklige, hvor Tysvær skiller seg noe ut, er resultatene relativt like mellom de tre kommunene.

Her er det også store forskjeller mellom barnehagene. For tospråklige/minoritetspråklige barn, svarer respondentene fra Rishaugen FUS barnehage med den største andelen på 23,5 prosent at de *i svært stor grad* klarer å gi tilstrekkelig barnehagetilbud, mens 22,2 prosent fra Fiskebekk barnehage sier at de *i svært liten grad* klarer det. I svært stor grad varierte fra 0 prosent til 23,5 prosent. Høyeste andel på 18,2 prosent fra Øygardsvatnet barnehage responderer at de *i svært liten grad* klarer å gi et barn som har sosiale, emosjonelle eller atferdsmessige utfordringer et tilstrekkelig tilbud, mens høyeste andel på 38,5 prosent fra Solås barnehage responderer at de *i svært stor grad* klarer dette.

Barriere som kan hindre handling

I spørreundersøkelsen fikk ansatte mulighet til å ta stilling til hvilke barrierer som kan være et hinder for å handle slik man ønsker i bekymringssaker. Resultatene fremgår i figur 11. Vi har også inkludert resultatene fra Suldal og Tysvær kommune.

Figur 11. I hvilken grad er følgende barrierer et hinder for deg i å handle slik du ønsker i bekymringssaker vedrørende barn? Skala fra 1 (svært liten grad) til 5 (i svært stor grad). (N=133-136).

Kilde: Spørreundersøkelse

Her ser vi at de største barrierene for barnehageansatte i Gjesdal kommune er; for lite tid til å følge opp (2,7), vanskelig å vite hvordan jeg skal handle (2,5) og manglende tilbud om oppfølging (2,4). Det er også disse utfordringene Tysvær kommune trekker frem. I Suldal kommune blir små forhold trukket frem som en større barriere enn manglende tilbud om oppfølging.

En gjennomsnittskåre på 2,7 på *for lite tid til å følge opp* indikerer at det i noen grad er en barriere. Blant barnehagene i Gjesdal, er det ulikt fordelt hvor stor grad den enkelte barnehagen skårer at dette er en barriere. Gjennomsnittet varierer fra 1,9 til 3,7. Gjennomsnittet for *vanskelig å vite hvordan jeg skal handle* varierer fra 1,9 til 2,9, og gjennomsnittet for *manglende tilbud om oppfølging* varierer fra 1,7 til 3,0.

Barrieren *for lite tid til å følge opp* blir også løftet fram i intervjuene med barnehageansatte fra både Oltedal barnehage og Flassabekken barnehage. Tidlig innsats krever mye administrativt arbeid, og det er ikke alltid tiden eller folk strekker til. Det vises også til perioder med mye sykdom og fravær som gir utfordringer. I kommentarene i spørreundersøkelsen løfter også flere ansatte dette, spesielt mangel på ansatte på grunn av sykdom og fravær. Et utvalg av sitater fremkommer under:

«Tidlig innsats handler om systematikk, gode rutiner, tydelige mål og rett folk på rett plass. En investering i framtiden gjennom å gi barna det de trenger når de trenger det. Her opplever jeg at kommunen henger litt etter. En spesialpedagog i hver barnehage høres fint ut men det ligger langt fram i tid når alle skal gå deltid som en trainee i 4 år. (...) Hvordan kan vi si at vi satser på framtiden og vil ha fokus på tidlig innsats når det verken er penger nok eller folk nok til å følge dette opp?»

«Når personal rundt om i barnehagen er syk/eller på videreutdanning eller annet fravær blir personal som er for de som trenger det (tidlig innsats) flyttet. For liten bemanning hvis vi snakker om tidlig innsats.»

«Med sykdom og fravær er det vanskeligere å følge opp enkelte barn som skal ha tilrettelagt «læring» i form av f.eks. språkgruppe, osv. men er man alle på jobb er det lettere å få gjennomført disse oppgavene. Men i barnehage er det en del sykdom på ansatte. Ser også stor forskjell når vi har spesialpedagog inne i barnehagen, som kan være der sammen med de enkelte barna hele tiden. Ser det har stor effekt når spesialpedagog er inne.»

3.6.1 EVALUERING AV TILTAK

De intervjuede fra Flassabekken barnehage opplever at barnehagen har vanskeligheter med å systematisk evaluere tiltak i de tilfellene stafettlogg ikke blir tatt i bruk. De erfarer at stafettlogg fungerer som et godt verktøy når det brukes. Det presiseres at gjennom stafettlogg blir også foreldrene ansvarliggjort på en tydelig måte, og det blir enklere å jobbe mest mulig likt både hjemme og i barnehagen.

De intervjuede fra Flassabekken sier bruk av stafettlogg varierer avhengig av hva saken omhandler. Eksempelvis dersom saken omhandler et minoritetsspråklig barn, brukes ikke stafettlogg fordi det er krevende for foreldrene. Utenom stafettlogg sier Flassabekken at de evaluerer tiltak i noen tilfeller gjennom kjappe evalueringer med foreldrene ved henting og levering, og andre ganger blir foreldrene kalt inn til et møte. Referatene fra samtale eller møtene dokumenteres og arkiveres i barnemappen. Flassabekken opplyser at observasjonslogg og kartleggingverktøyene Alle med og TRAS også blir brukt i evaluering av tiltak. Ifølge ledelsen på Flassabekken evaluerer de tiltak gjennom en egen metode hvor ansatte kategoriserer barna i enten rødt, gult eller grønt. Grønt tilsvare normalutvikling, gult betyr at ansatte må følge ekstra nøye med på utviklingen til barnet, skrive tiltak, evaluere og følge opp, mens rødt omhandler barna med IUP¹⁷.

Hver avdeling hos Flassabekken har sin egen tiltaksplan – *vi-plan* og *jeg-plan*. Vi-plan er en tiltaksplan som alle ansatte på avdelingen jobber med, det kan være tiltak på gruppenivå eller på enkeltbarn. Jeg-plan består av tiltak som går på bevisstgjøring og utvikling av egen praksis. Dette fungerer også som kvalitetsheving i arbeidet til de ansatte.

I Oltedal barnehage får vi opplyst at alle bruker både *stafettlogg* og *tiltaksskjema* til evaluering av tiltak. Her fremgår mål og tiltak, som deretter blir evaluert. Oltedal barnehage bruker tiltaksskjema i forkant av pedagogisk rapport. Pedagogisk rapport er et lovkrav ved henvisning til PPT som beskriver hva ansatte har gjort av tiltak før henvisning. I forkant av pedagogisk rapport, opplyser leder for Oltedal barnehage at de lager et skjema med tiltak på avdelingsmøtet. Her beskriver de hva de skal ha fokus på, og hvor langt de har kommet i forhold til barnet. Deretter er det pedagogisk leder sammen med spesialpedagog som skriver ned hva tiltakene er, når de gjelder og hvem som har ansvaret. Dette arbeidet blir kontinuerlig evaluert, hvor ansatte går gjennom hvor langt de har kommet, og om de skal fortsette med tiltakene. Oltedal bruker også kartleggingsverktøyene Alle med og TRAS.

Administrasjonen opplyser i høringsvaret at den digitale stafettloggen oppleves som lite brukervennlig og at den bare ett av flere verktøy kommunen bruker i forbindelse med BTI. Vi får videre opplyst at kommunen i samarbeid med programvareleverandør, Conexus, høsten 2024 sammen videreutvikler en ny og moderne løsning. Den «gamle» stafettloggen skal da skrotes på

¹⁷ IUP = individuell utviklingsplan

grunn av at den er tungvint og lite intuitiv (dårlig brukergrensesnitt). Det presiseres også at dagens løsning heller ikke kan brukes på en smarttelefon. Selv om stafettloggen er under sterk revidering, oppfordres det fortsatt til å bruke verktøyet når det er hensiktsmessig. Stafettlogg er et av mange samhandlingsverktøy ansatte kan bruke, og i hver enkelt sak må derfor den ansatte ta en vurdering på hvilke av kommunens samhandlingsverktøy som er mest hensiktsmessig.

Administrasjonen forteller også om andre måter for evaluering av tiltak. Gjesdal har en egen mal for evaluering som beskriver utfordringer, tiltak som skal gjennomføres og evaluering av tiltak. Dette dokumenteres i barnas egen mappe i kommunens arkivsystem. Både tiltak på individnivå og systemtiltak i barnehagen lagres i kommunens arkivsystem. I tillegg dokumenterer pedagogisk ledere foreldresamtaler og oppfølging av enkelte barn på samme måte.

3.6.2 OVERGANG TIL SKOLE

Gjesdal har utarbeidet en egen prosedyre for *overgang barnehage-skole*. Dette er et arbeidsredskap for barnehagene, skolene og SFO, og fungerer som en overordnet og forpliktende plan for alle kommunale barnehager, skoler og SFO. Det anbefales at private barnehager og skoler også bruker planen. Planen består av et årshjul med kjerneaktiviteter i overgangen mellom barnehage til skole/SFO, som skal bidra til en god skolestart.

Overføringsskjema er et dokument hvor ansatte noterer ned sårbarhetene og bekymringene til hvert enkelt barn. De skriver mer om hva som er utfordringen, hvordan de har jobbet med det, og hva som har fungert/ikke fungert, og hva skolen må ta hensyn til/være bevisst på. Samarbeid med andre instanser blir også nevnt her. I forkant av dette har barnehagen foreldresamtaler. Gjesdal kommune har utarbeidet en felles veileder til overføringsskjema, hvor det står mer om all informasjon som bør overføres og være med i et overføringsskjema.

Gjesdal har siden august 2023 vært med i et prosjekt i regi av Udir kalt *Kompetanseløftet (2024-2026)*. I dette prosjektet jobber Gjesdal med hvordan kommunen skal skape en inkluderende overgang fra barnehage til skole der alle barna opplever trygghet, glede og mestring. Representanter fra skole, barnehage, og partnere fra UiS er med i prosjektgruppen. Samt er SFO og PPT representert i den utvidete prosjektgruppen.

Begge barnehagene opplever overgangen til skole som god.

Intervjuede fra Oltedal opplever at overgangen er trygg og at den fungerer godt. Alle møtene de har i forbindelse med overgang til skole, er satt i system og praktiseres etter den overordnede planen til kommunen. Ansatte sier at de begynner å jobbe med overgangen i slutten av april/mai, hvor barnegruppen besøker skolen, og kontaktlærere kommer til barnehagen. På denne måten jobber de med at barna blir godt kjent med både lærerne og skoleområdet, før de starter på skolen.

Oltedal operer med *overføringssamtale (overføringsmøte)*. Her er rektor, førsteklasseleer, SFO-leder, styrer og pedagogisk leder involvert. I dette møte får skolen informasjon om hvert enkelt barn, og barnehagen overleverer den informasjonen de har blitt enige om å overføre av foreldrene. I forkant av dette vil barnehagen ha *overgangssamtaler* med foreldrene. Det er her

barnehagen og foreldrene blir enige om hvilke bekymringer/sårbarheter som det er viktig å informere skolen om. Dette skrives ned i en *overføringsrapport (overføringsskjema)*.

Oltedal trekker frem at de ikke har overgangspersonale, og at dette er noe de gjerne skulle hatt for å sikre en så trygg og god overgang som mulig.

Flassabekken barnehage opplever også at overgangen til skolen generelt er god. Dette begrunnes med tilretteleggingen som gjøres i form av lekbasert læring for femåringene, skolebesøk, samlingsstunder med barna om hva de kan forvente og felles aktiviteter arrangert av barnehagen for de barna som skal gå på samme skole slik de blir godt kjent.

Flassabekken benytter også *overføringsmøter*, men enkelte presiserer at dersom de har få barn som skal starte på en skole, blir ikke dette praktisert. Da er rutinene at barnehagen selv må ta kontakt dersom de ønsker å tilføre noe utenom det som står i *overføringsskjemaet*. I følge de intervjuede, mener skolene at de bare trenger å snakke om barna som har ekstra behov, mens barnehagen mener det er viktig at skolene får informasjon om alle barna. De ansatte hos Flassabekken syns det burde være overføringssamtaler på alle barn og at det er alltid noe viktig å si om alle.

De overordnede rutinene til kommunen, med tanke på det intervjuede fra Flassabekken har påpekt, er at det først utarbeides et skriftlig overføringsskjema for hvert barn til skolen, og deretter har barnehagen et overføringsmøte med skolen. Det står ikke spesifisert i prosedyren om dette skal gjelde for alle barn eller bare for barn med behov. Dette gir rom for ulike tolkninger av hvordan virksomhetene ønsker å gjennomføre dette.

I prosjektet Kompetanseløftet vil deltakerne blant annet involveres i å designe hva som må styrkes eller endres i organisasjons struktur, og måter å arbeide på for å kunne utvikle overganger fra barnehage til skole. Deltakerne skal også involveres i å utarbeide planer og den beste praksisen for hvordan organisasjonen skal jobbe fremover, med bakgrunn i funnene.

3.7 VURDERINGER

Alle barnehagene i Gjesdal oppfyller både bemanningsnormen og pedagognormen. Samtidig har Gjesdal ansatt 100 prosent spesialpedagog i alle barnehagene sine. Dette er et godt utgangspunkt for å kunne jobbe med tidlig innsats, og oppdage sårbarhet og bekymringer hos barna i kommunen.

Gjesdal kommune har rutiner for handling og oppfølging av alle barn som vekker en uro/bekymring. Eksempelvis BTI handlingsveileder, kvalitetshjulet og deres tilhørende verktøy og helseprogrammet til for oppfølging av barn. Det er positivt at Gjesdal kommune har eget skriv som tar for seg hvordan, når og hvor de skal møte barn og unge, også barn mellom 0 til 5 år.

Gjennomgangen tyder derimot på at disse rutinene med verktøy ikke er like kjent for alle. Dette begrunnet vi blant annet med at en relativt stor andel respondenter (i overkant av 20 prosent) oppgir at de ikke vet eller at de ikke har rutiner for tidlig oppdagelse. Den interne spørringen om bruk av BTI handlingsveileder og stafettlogg blant ansatte på oppvekstfeltet (2023), viser at 51 prosent ikke aktivt har benyttet BTI handlingsveilederen det siste året, og at 59 prosent svarer at de ikke har erfaring med bruk av det digitale verktøyet stafettlogg. Som administrasjonen understreker, tenker også vi at dette tallet er lavt og at det er uheldig at ikke flere svarer at de aktivt bruker BTI handlingsveilederen. Kommunen oppgir i høringssvaret at det ikke er en forventning om at alle ansatte skal bruke stafettlogg. Fordi det ikke alltid vil være hensiktsmessig med stafettlogg. Vi kommer tilbake til dette i kapittel 4.4.

Gjennomsnittskåren på egen oppdagerkompetanse og iverksetting av tiltak er relativt høy, men informasjonen som fremgår av spørreundersøkelsen tyder på at det er noe variasjon i oppdagerkompetansen i de ulike barnehagene. Dette kan også være et tegn på at rutinene ikke er like kjent for alle. Størst er usikkerheten knyttet til hvordan en skal snakke med barn om bekymringene. Det å snakke med barn om bekymringer er en viktig del av å oppdage sårbarhet. Lav score på samtale med barn om bekymring kan dermed representere en fare for at sårbarhet ikke blir oppdaget tidlig og at en dermed havner bakpå i forhold til tiltak. BTI-modellen har blant annet skreddersydd opplegg til barnehageansatte for øving og refleksjon knyttet til den vanskelige barnesamtalen. Kompetanse i denne forbindelse krever trening. Det er derfor viktig at det skapes rom for dette, samt at gode verktøy/rutiner gjøres oppmerksom på og benyttes.

Nasjonale undersøkelser viser at det for den enkelte ansatt kan være vanskelig å gå fra bekymring til handling. Dette kan ha bakgrunn i at man ikke vet hva man skal gjøre med bekymringen eller hvordan den blir fulgt opp i det videre. Det å ha rutiner for hvordan ansatte skal gå frem, kan derimot redusere den enkeltes barrierer og på den måten sikre at bekymringer blir nærmere utforsket.

Gjennomgangen viser at kommunen, på overordnet nivå, har skriftlige rutiner som beskriver hvordan barnehageansatte skal handle ved bekymring og hva som skal gjøres før en eventuell henvisning til andre. Rutinene er tilgjengelige på kommunens nettsider, og er tilgjengelige for alle. Rutinene differensierer også handling ut fra grad av bekymring gjennom ulike trinn. De forventningene kommunen har til barnehagene, står godt dokumentert i handlingsveilederen se-høre-handle og kvalitetshjulet, og Gjesdal har dermed gitt barnehagene både verktøy og tydelige retningslinjer de kan følge. Rutinene vurderes som informative og gode.

De utvalgte barnehagene oppfattes å ha en etablert praksis hvor bekymringer kartlegges og blir drøftet med kolleger, leder, foresatte og/eller andre støttetjenester før eventuelle tiltak blir iverksatt. Det vises også til nokså lav terskel for å ta kontakt med spesialist eller andre fagpersoner. Handlingsveilederen sier ikke noe om hvilke tiltak som skal settes inn, men barnehagene oppleves å ha flere gode tilgjengelige tiltak ved oppstått bekymring – faglig/motorisk eller atferdsmessig.

Til tross for rutiner på området, eksempelvis BTI handlingsveileder, viser resultatet fra spørreundersøkelsen at ansatte til tider er usikre på hvordan de skal håndtere en bekymring for et barns utvikling og omsorgssituasjon, og heller ser an situasjonen. Det at en ansatt ser situasjonen an før en handler/iverksetter tiltak kan få uheldige og i verste fall, alvorlige konsekvenser for et barns utvikling. Det er derimot viktig å sikre seg at tiltak treffer og derav at barnehagene nyttiggjør seg tilgjengelige verktøy, veiledere og om nødvendig kompetanse til støttetjenester før tiltak iverksettes.

Barnehagene har ulike rutiner for hvordan de evaluerer tiltak. Flassabekken bruker eksempelvis jeg-plan og vi-plan, og stafettlogg, mens Oltedal barnehage bruker stafettlogg og tiltaksskjema. Både Oltedal og Flassabekken forteller at de bruker kartleggingsverktøyene Alle med og TRAS.

Selv om Flassabekken har sine måter å evaluere tiltak på, opplever vi at dem fremgår på intervju at dette er en utfordring for dem. Flassabekken opplever at det er vanskelig å systematisk evaluere tiltak i de tilfellene stafettlogg ikke blir brukt. Gjesdal i samarbeid med leverandør Consexus er nå i gang med å utvikle en ny og moderne løsning for stafettlogg. Vi tenker det er naturlig at både de positive og negative tilbakemeldingene angående bruk av stafettlogg adresseres i denne prosessen.

Gjesdal har rutine for overgang fra barnehage til skole. Tilbakemeldingene fra intervjuene tilsier at overgangen fra barnehage til skole oppleves som god og trygg. Det er positivt at barnehagene tar i bruk overgangssamtaler, og overføringskjema/ overføringsrapport. Dette fremstår som gode verktøy for å sikre at all nødvendig informasjon blir overført til skolen. Vi får derimot enkelte tilbakemeldinger på at rutiner for overføringssamtaler ikke benyttes, dersom det er få førskolebarn i barnehagen. Ifølge de kommunale rutinene for overgang er det rom for ulike tolkninger av hvordan virksomhetene ønsker å gjennomføre overgangen til skole, og dette kommer også frem i intervju. Kommunen deltar i prosjektet Kompetanseløftet, hvor fokus er på hvordan skape en inkluderende overgang for barnehage til skole. Revisjonen anser det som naturlig å adressere nevnte utfordringer knyttet til gjennomføring av overføringssamtaler til pågående prosjekt.

3.8 ANBEFALINGER

Vi anbefaler kommunen å:

- Sikre at det tilrettelegges for øving og kompetanseheving av den vanskelige barnesamtalen, og at tilgjengelige verktøy/rutiner fra handlingsveilederen BTI benyttes.
- Sikre at alle ansatte, uavhengig av utdanning og stilling, er klar over hvilke rutiner/verktøy som er tilgjengelige og skal brukes.

4 DE VIKTIGE ANDRE – TVERRFAGLIG INNSATS

Dette kapitlet fokuserer på følgende problemstillinger:

- I hvilken grad drar barnehagene nytte av andre støttetjenesters kompetanse i sitt arbeid med tidlig oppdagelse og tidlig innsats?
- Hvilke erfaringer har foresatte med tidlig innsats i Gjesdal kommune?

4.1 KRAV OG FØRINGER

Stortingsmelding nr. 6 (2019-2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO* påpeker at det er et behov for å styrke det profesjonelle samarbeidet internt på den enkelte skole, og på tvers av skolen og det øvrige støttesystemet. I kapittel 6 understrekes det hvorfor det er nødvendig å styrke kompetansen hos de ansatte, forbedre kvaliteten på undervisningen og øke samarbeidet mellom andre samarbeidsenheter i arbeidet med tidlig innsats.

I barnehagens rammeplan, kapittel 2 står det at barnehagestyrer har ansvar for å sikre at barnehagen har innarbeidet rutiner for samarbeid med relevante institusjoner, slik som skolen, helsestasjonen, PPT og barnevernet. Det er derimot ikke presisert i bestemmelsen om dette gjelder individnivå, systemnivå eller i begge tilfeller.

I nasjonal faglig retningslinje *Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge* er det en sterk anbefaling at kommunen sikrer at det er etablerte avtaler om samarbeid mellom virksomheter involvert i oppfølging av barn og unge det er knyttet bekymring til. Videre heter det at avtalene bør forankres og implementeres på en god måte hos ledere i virksomhetene, og inkludere ulike samarbeidsformer på tvers av sektorer og nivåer. De må følges tett opp av ledere, slik at avtalene er kjent og blir fulgt i virksomhetene.

I *nasjonal faglig retningslinje for Helsestasjon, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom* står det at helsestasjonen skal ha et systematisk samarbeid med barnehagene i kommunen. Samarbeidet skal bidra til å sikre at barns helsebehov og risikofaktorer blir identifisert og fulgt opp på en helhetlig måte. Samtidig skal helsestasjonen også fungerer som en ressurs for barnehagen i form av veiledning, støtte og tverrfaglig samarbeid.

Gjesdals *helhetlige oppvekstplan (2024-2027)* understreker viktigheten av tverrfaglig samarbeid. Et godt samarbeid skal sikre at ulike fagområder og tjenester jobber sammen for å ivareta barnets behov. Målet er igjen å oppnå tidlig innsats og tilpasset støtte for barn og unge ut ifra deres individuelle utvikling.

Se-høre-handle viser til samhandlingsmodellen *Bedre tverrfaglig innsats (BTI)*, som skal hjelpe kommunen med å videreutvikle samarbeidet om laget rundt barnet. Samhandlingsmodellen skal brukes i kontakt med gravide, barn, unge og foresatte det er knyttet undring eller bekymring til. BTI viser hvordan tjenester kan samhandle og koordineres dersom det oppstår en uro eller bekymring for gravide, barn eller foreldre.

4.2 REVISJONSKRITERIER

Basert på gjennomgangen over, er det utledet følgende revisjonskriterier:

- Barnehagen har innarbeidet rutiner for samarbeid med andre støttetjenester i kommunen.
- Ansatte i oppvekstfeltet har kompetanse til å forstå og bruke samarbeidsstrukturen i BTI-modellen.

4.3 INNLEDNING

Samarbeid på tvers utgjør en viktig ressurs i arbeidet med tidlig oppdagelse og rett hjelp tidlig, men vil i stor grad handle om kjennskap til- og tilgang til støttetjenesters kompetanse. Dette fordrer samarbeidsarenaer hvor flere instanser, som har barn og unge som sin målgruppe, treffes. Samhandling og kompetansedeling innad i de ulike tjenesteområder, samt kjennskap og kunnskap om hva andre tjenesteområder kan bidra med, er derfor essensielt i arbeid med tidlig innsats. Samarbeid med andre er av den grunn viktig uavhengig av om barnet har en vedtaksfestet rett til oppfølging eller ikke.

Barnehagens samarbeid med andre kommunale tjenester er hjemlet i lov eller forskrifter og fremgår som sterke anbefalinger i retningslinjer. Samme gjelder andre tjenesters samarbeid med barnehagen.

Laget rundt barnet

Tidlig innsats i arbeid med barn involverer ulike fagmiljøer og faginstanser. Samarbeidet med laget rundt barnet kan være avgjørende for å sikre at barnet får den hjelpen de trenger så tidlig som mulig. Et godt samarbeid med faginstanser som helsestasjon, familiesenter, barnevern og PPT, vil derfor være sentrale i dette arbeidet.

Helsestasjonen er en tjeneste til barn fra 0-5 år og deres foreldre. Helsestasjonen samarbeider med barnehageansatte, familiesenteret, barneverntjenesten, koordinerende enhet og pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) ved behov og etter avtale. Helsestasjonen har som mål å fremme helse og forebygge sykdom. Ved helsestasjonen kan de som ønsker det, selv ta kontakt ved behov for veiledning og støtte i spørsmål som knytter seg til barnets vekst, utvikling og trivsel.

Familiesenteret er et frivillig tilbud i Gjesdal kommune for barn og unge fra 0-18 år, og deres familier. Dersom familier står ovenfor utfordringer relatert til psykiske vansker eller belastende livshendelser, så har familiesenteret mulighet til å gi veiledning og kompetanseheving til både ansatte og familier. Noen av de utfordringene som familiesenteret kan hjelpe med, er:

- Foreldrerollen
- Problemer med kommunikasjon og konflikter i familien
- Ulike bekymringer for barnet/ungdommens psykiske helse eller hvordan de har det
- Ungdom med begynnende rusmiddelbruk
- Barn og unge som er pårørende

Familiesenteret er et korttidstilbud. De jobber med konkret mål, og dersom tiltakene ikke virker, må tiltakene endres, ellers må barnet henvises videre.

Barnevernet tilbyr hjelp og støtte til familier som har utfordringer knyttet til barnas omsorgssituasjon. De samarbeider med familier, skoler, barnehager og helsevesen for å tilby støtte og veiledning. Tjenesten jobber forebyggende, vurderer bekymringsmeldinger, og iverksetter tiltak ved behov. Fokus er på barnas beste, og tiltak kan omfatte alt fra veiledning til mer omfattende oppfølging. De legger vekt på samarbeid med familien og andre aktører for å skape en helhetlig oppfølging.

Barnevernet er i kontakt med barnehagene i ulike faser, og disse er:

- De kan ringe oss om veiledning og råd
- De kan også ringe oss for å bli trygge i sin bekymring
- Annet nivå: under undersøkelse
- Annet nivå: hjelpetilbud fra barnevernet, hvor barnehagen vil være en viktig del av oppfølgingen og evalueringen av hvordan barnet har det

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er et tjenestetilbud som tilbyr støtte til barn, unge og voksne som har behov for tilpasset opplæring og spesialpedagogisk tilrettelegging. PPT har et tett samarbeid med barnehagene og skolene i kommunen.

4.4 HVORDAN SIKRES SAMARBEID PÅ TVERS?

Arenaer for samarbeid

Hver barnehage har en fast kontaktperson i PPT. De hjelper barnehagene med individsaker og systemsaker. PP-rådgiver kommer på besøk til barnehagene til faste avtalte dager, som gjør at PPT er ekstra tilgjengelig for å kunne diskutere innmeldte saker eller ta opp nye saker. PPT har i tillegg fast systemtid i hver barnehage to ganger i halvåret. Her drøfter man saker, og vurderer tiltak og veien videre i forhold til enkelte barn eller organisering i barnehagen.

Alle spesialpedagogene samles i et eget nettverk en gang i måneden, hvor også andre instanser blir invitert for å kunne jobbe mer tverrfaglig. Dette kan være PPT, helsestasjonen eller familiesenteret.

Helsestasjonen oppgir i intervju at de har en *god oppvekst-gruppe*, som arbeider med saker i forhold til god oppvekt. De jobber med utarbeidelse av strategier og oppfølging av dem. Det er leder barneverntjenesten, leder helsestasjonstjenester og familiesenter, leder PPT, barnehagestyrer, rådgiver oppvekst, fagleder NAV, leder kulturavdelingen og oppvekstkoordinator som er med i denne gruppen.

Gjennom arbeidsbeskrivelse for tverrfaglig samarbeid, kommer det frem at hver enkelt barnehage skal kalle inn til felles samarbeidsmøte med samarbeidsinstanser to ganger per barnehageår. Eksempelvis sier intervjuede fra barnevern at dette er noe de arbeider etter, hvor samarbeid og rutiner skal bli diskutert. I intervju med familiesenteret derimot har det ikke vært en praksis at de kalles inn til møter to ganger, men da retningslinjene er relativt nye, er dette noe de tenker vil innarbeides i rutineene til barnehagene.

I intervju kommer forteller PPT at de har et tverrfaglig samarbeid med helsestasjonen, hvor det arbeides med veiledning med helsesykepleier. Det er helsestasjonen som fanger opp barna som ikke er i barnehagen, og inviterer PPT ved behov.

I intervju med familiesenter, kommer det frem at det er arena for samarbeid gjennom *stormøter*, hvor ledere i oppvekstsektoren møtes og jobber med kompetanseheving og -utvikling. Intervjuede fra PPT nevner også at de har et *styrka barnehage tilbud* med kommuneledelsen, hvor hensikten også er det samme.

Intervjuede fra familiesenteret forteller at de har et pågående pilotprosjekt med Oltedal barnehage, hvor de er til stede i pauserommet i tilvenningsperioden. Familiesenteret er da tilgjengelige hvis foreldrene ønsker å drøfte, debriefe eller ønsker veiledning. Tjenesten ønsker å være tidlig på i forhold til bekymringer som kan oppstå. Prosjektet har blitt midtveis-evaluert, og det har vært en positiv respons. Videre skal det vurderes om dette er noe som bør gjøres også i andre barnehager. Dette er ikke avgjort enda og kommunen ønsker å gjøre en større kartlegging av behovet først, før de setter i gang hos andre barnehager.

Familiesenteret forteller at de jobber mye inn mot foreldre og ansatte med tanke på å senke terskelen for å ta kontakt. Det trenger ikke å være et stort problem for å kunne ta kontakt, det kan gjelde små utfordringer eller tilvenninger, og da kan det løses dersom barnehagene er foreldrene er raske med å tipse.

Ifølge nye retningslinjer i Gjesdal kommune, skal hver enkelt barnehage kalle inn familiesenteret til felles samarbeidsmøter to ganger per barnehageår.

I intervju får vi opplyst at barnehagene skal ha barnevernet inne to ganger i året, for å snakke om samarbeid, rutiner, og for å bli kjent og trygg. Utenom det skal barnevernstjenesten stille opp ved behov. Dette kommer tydelig frem i arbeidsbeskrivelsen for fast tverrfaglig samarbeid mellom hjelpetjenester og barnehager/skoler, og fungerer som en samarbeidsavtale mellom de aktuelle instansene.

Det pågående prosjektet Kompetanseløft om overgang barnehage til skole er også en arena hvor det jobbes med det tverrfaglige samarbeidet.

Samhandlingsverktøy

I *Prosjektplan – Gjesdalmodellen* skriver kommunen at dette er et av prosjektets mål;

- *Innen 1.juli 2023 er stafettloggen implementert og brukes i alle avdelinger i barnehagene.*

Intervjuede fra Oltedal opplever at stafettlogg fungerer godt som samhandlingsverktøy med foreldre eller i tilfeller hvor også andre støttetjenester er involvert. Det presiseres at de i dag blant annet tar tak i saker tidligere på grunn av stafettlogg. De sier videre at stafettlogg fungerer godt for å veilede foreldre og fortelle hvorfor man gjør det man gjør i en tidlig fase, og av den grunn har ansatte mulighet til å ta tak i saker tidligere. Systemet oppleves ryddig og oversiktlig.

De intervjuede fra Flassabekken uttrykker noe mer usikkerhet knyttet til bruk av stafettlogg. De oppgir at de ikke er flinke nok til å bruke stafettlogg og at det dermed ikke har blitt brukt i den utstrekning det er tenkt. Det blir presisert at bruk av stafettlogg ikke har blitt implementert på en god nok måte i de eksisterende rutinene. Ansatte fra Flassabekken har inntrykk av at stafettlogg kan være til hjelp for å få til en systematisk evaluering av tiltakene. Noe de som nevnt i kapittel 3.6.1 opplever at kan være en utfordring i dag.

Familiesenteret sier også at de er kjent med stafettlogg, og bruker det når de blir koblet på.

Barnevernet forteller at barnehagene bruker det i stor grad, men at de selv bruker det i mindre grad. Barnevernet forteller videre at det er rutine å spørre barnehagene om barnet har stafettlogg, når barnet blir henvist. Barnevernet presiserer at det i deres videre arbeid, er viktig å kunne innhente opplysninger om hva barnehagene har gjort før henvisningen, og stafettlogg blir da et viktig verktøy i dette arbeidet.

PPT forteller at noen barnehager og skoler er gode til å opprette stafettlogg, og har dermed ulike erfaringer med hvem som er god på dette.

I høringsvaret blir vi informert om at stafettlogg er et av mange samhandlingsverktøy ansatte kan bruke. I hver enkelt sak må derfor den ansatte ta en vurdering på hvilke av kommunens samhandlingsverktøy som er mest hensiktsmessig. Eksempelvis kan språkutfordringer gjøre at stafettlogg ikke er det mest hensiktsmessige verktøyet, men heller vurdere et fysisk møte med tolk. Andre samhandlingsverktøy¹⁸ som også blir trukket frem er:

- A3
- Alle med
- Støtteark for samtale
- Uroskala for barn og ungdom
- Uroskala for foreldre
- Risikofaktor modell
- Analysekart
- Firfotmodell

Administrasjonen utdyper i høringsvaret at A3 er et viktig samhandlingsverktøy som brukes på alle nivå. Alle ledere er opplært til å bruke A3. Deretter blir firfotmodellen trukket frem som et viktig samhandlingsverktøy. Det er et krav om at dette verktøyet skal brukes i saker der et barn blir henvist til BUP, men firfotmodellen fungerer også som et godt samhandlingsverktøy i mange saker knyttet til en undring eller bekymring for et barn.

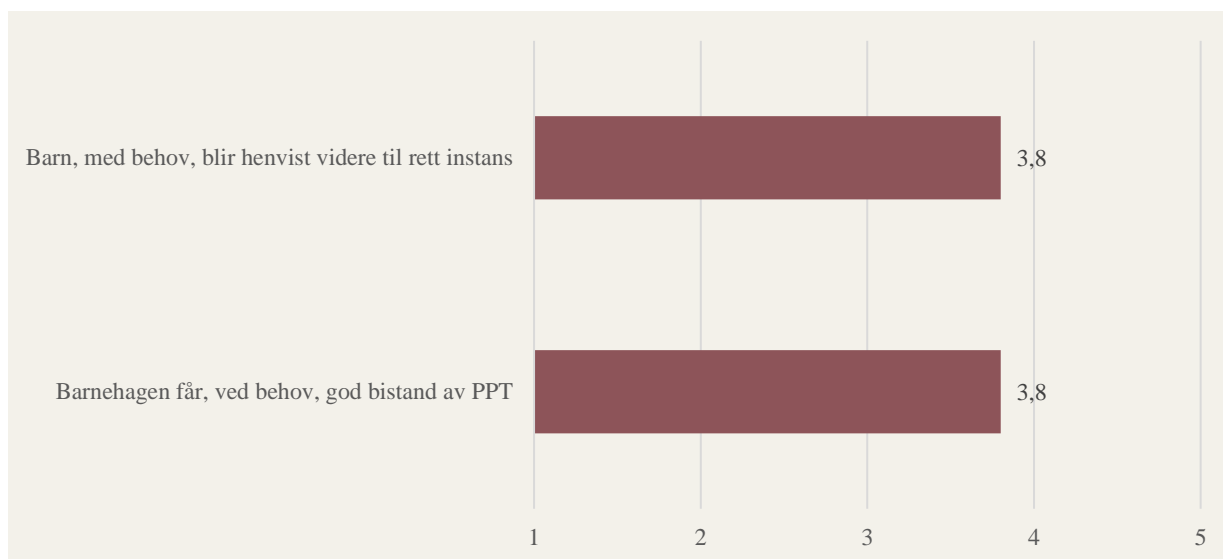
4.5 HVA SIER BARNEHAGENE OM SAMARBEIDET?

Et av nivåene i BTI-handlingsveilederen er *tverrfaglig samarbeid* mellom barn, ungdom, foresatte og kommunale tjenester. Nivået består av fem trinn, og disse er; oppstartsmøte, bli enige om mål og tiltak, iverksette tiltak, evaluere tiltak og beslutte veien vider. Dersom bekymringen fortsetter å være en utfordring, forflyttes bekymringen til nivå 3 – et nivå som går på tverrfaglig samarbeid, men denne gangen involveres også eksterne/henviste tjenester.

I spørreundersøkelsen ble de ansatte bedt om å ta stilling til hvor enige de var i noen påstander om samarbeid i bekymringssaker. Resultatet er illustrert i figur 12.

¹⁸ Kilde: <https://gjesdal.bedreinnsts.no/verktoy/>

Figur 12. Hvor enig er du i følgende påstander om samarbeidet i bekymringssaker i barnehagen? Skala fra 1 (helt uenig) til 5 (helt enig). (N=156-157)

Kilde: Spørreundersøkelse

Spørreundersøkelsen viser at 31,8 prosent avgir skåren tre, som vil si at de *verken er enige eller uenige* i påstanden om at barn med behov, blir henvist videre til rett instans. Cirka 62 prosent oppgir at de er *litt enige* eller *helt enige* i denne påstanden. (det vil si avgir skåre 4 og 5), og de resterende, ca. 5 prosent er *litt uenige* eller *helt uenige* i denne påstanden. For påstanden om barnehagen får god bistand fra PPT ved behov, oppgir ca. 28 prosent at de *verken er enige eller uenige*, mens ca. 60 prosent sier seg *litt enig* og *helt enig*. Ca. 11 prosent oppgir at de er *helt uenig* eller *litt uenig* i denne påstanden. Respondentene i Gjesdal kommune oppgir at de er litt mer enige i påstandene enn respondentene i Suldal kommune.¹⁹

I intervju med ansatte fra Flassabekken barnehage kommer det frem at de har en god dialog med PPT, og at de er en viktig støttespiller i arbeidet med de store barna i barnehagen. De opplever også at det er mulighet for å drøfte saker med PPT, og at det er lav terskel for å spørre om veiledning og hjelp. De intervjuede forteller at PPT har satt opp systemtid to ganger i halvåret, der ansatte kan melde inn saker og drøfte dem anonymt. Dette startet de med i 2023, og de utvalgte barnehagene opplever at det fungerer godt til trygging og kompetanseheving.

De intervjuede fra Oltedal barnehage erfarer også å ha et godt samarbeid med PPT. Ledelsen fra Oltedal understreker dette med et eksempel «*hvis styrer og spesialpedagog har gjort et godt stykke arbeid, men ikke ser noe fremgang hos barnet – så er det lav terskel for å ta kontakt med PPT, og det er mulighet for god dialog og veiledning over mail*». De trekker også frem at de har positive erfaringer med treffpunktene med PPT.

¹⁹ Påstanden om at barn blir henvist videre til rett instans skåret 3,6 i Suldal, mens påstanden om god bistand av PPT skåret 3,7 i Suldal.

De intervjuede barnehageansatte ble stilt spørsmål om hvem de opplever som barnehagens viktigste medspiller/samarbeidspartner i arbeid med tidlig oppdagelse og tidlig innsats. Foresatte, PPT, barnevernet, familiesenteret, helsestasjonen og BUP blir trukket frem som viktige medspillere. I hvilken grad de ulike tjenestene blir brukt er ulikt fra barnehage til barnehage – det avhenger av både behov og kjennskap til hva andre støttetjenester kan bidra med. Dette forteller både de intervjuede fra de to utvalgte barnehagene, og intervjuede fra de ulike støttetjenestene.

Begge barnehagene sier at samarbeidet med helsestasjonene er noe de jobber med, og ønsker å bli bedre på. De intervjuede opplever at det er en distanse mellom barnehagene og helsestasjonene som de ønsker å gjøre noe med. Dette er også noe helsestasjonen ønsker. De intervjuede gir uttrykk for at det har vært usikkerhet knyttet til hvilken type kompetanse helsestasjonen har og hva de kan be om hjelp til. Dette har bedret seg og det oppgis å være større bevissthet knyttet til hva de kan få hjelp til. De utvalgte barnehagene gir uttrykk for at de ønsker å få til en arena for kompetansedeling to ganger i året, hvor helsestasjonen kommer til barnehagene, på samme måte som PPT gjør i dag. Målet for en slik arena er å kunne ta opp/ diskutere temaer og utfordringer som kan være nyttige for barnehagene.

4.6 STØTTETJENESTENES OPPLEVELSE AV SAMARBEIDET

Helsestasjonen viser i intervjuet til at et bedre tverrfaglig samarbeid er noe de jobber med, og viser til tre arbeidsbeskrivelser som skal styrke dette samarbeidet:

- *Arbeidsbeskrivelse for fast tverrfaglig samarbeid mellom hjelpetjenester og barnehager/skoler*
- *Arbeidsbeskrivelse for oppfølging av barn på rødt nivå*
- *Arbeidsbeskrivelse for tverrfaglig samarbeid og helhetlig oppfølging av barn på gult nivå*

Arbeidsbeskrivelsene ble utarbeidet høsten 2023.

Helsestasjonen forteller at de ofte har hatt behov for samarbeid med barnehagene, og omvendt, ettersom begge sitter på viktig kunnskap om barnet. Begge parter opplever at et slik samarbeid, der begge aktivt kobles på, er til barnets beste. Dette samarbeidet har fått økt fokus både hos helsestasjonen og i barnehagene, og de merker at helsestasjonen nå kobles på saker oftere etter at dette ble et fokusområde.

PPT har noe ulike opplevelser av hvor godt barnehagene utnytter seg av PPT før en henvisning. PPT erfarer at Oltedal barnehage jobber systematisk, gjør et grundig forarbeid og stiller forberedt til møtene med PP-rådgiver på deres faste besøksdager, før en eventuell henvisning. Hos Flassabekken erfares det at det ikke jobbes like systematisk og at en dermed ikke får utnyttet de faste besøksdagene på samme måte. PPT understreker at de har et tett samarbeid med ledelsen i alle barnehagene, og at PPT i noen tilfeller har gjennomført noen organisatoriske- og pedagogiske grep. Eksempelvis har det blitt ansatt to interkulturelle pedagoger som jobber på system, og med enkelte barn ift. kulturforståelse og m.m.

Intervjuede i barnevernstjenesten erfarer at det er fokus på tidlig innsats i barnehagene. Det oppleves å være en forventning om at barnevernstjenesten skal hjelpe barnehagene, veilede de og gi dem råd når de står i situasjoner som er av bekymring for barn. De intervjuede opplever hovedsakelig at de har et godt samarbeid med barnehagene og at de har lav terskel for å ta kontakt. Hvor mye de kan bidra med avhenger derimot av kapasitet.

Gjesdal kommune gjennomførte i 2021 og 2023 en intern spørring om bruk av BTI handlingsveileder og stafettlogg. 360 ansatte deltok i den interne spørringen i 2023. Utvalget bestod av ansatte fra barnehage, skole, helsestasjon, familiesenter, barnevern, PPT og annet. Resultatene viser at ca. 30 prosent av respondentene opplever noen ganger at det tverrfaglige samarbeidet fungerer bra, mens andre ganger fungerer den dårlig. Den største prosentandelen på 45 prosent opplever at samarbeidet fungerer veldig bra.

4.6.1 FORELDREERFARINGER

Foreldrerepresentantene som ble intervjuet, opplever en positiv utvikling i samarbeidet med barnehagene. Det oppleves å være lav terskel for kontakt, noe som gjør miljøet tryggere for alle, ikke bare de som er vant til å engasjere seg. Dersom foreldrene hadde bekymringer, og ga beskjed, erfarte foreldrene at barnehagene raskt tok tak i disse bekymringene.

Likevel erfarer foreldrerepresentantene at det er utfordringer i samarbeidet med foreldrene gjennom SU (Samarbeidsutvalget), da mange foreldre ikke bruker SU aktivt. Intervjuede er usikker på om dette skyldes at det ikke er behov for SU fordi foreldrene tar direkte kontakt med barnehagen, eller om det er fordi foreldrene ikke vet hva SU sin rolle er. Dermed blir det foreslått at bedre informasjon og kommunikasjon om SU sin rolle, kan telle positivt slik at flere foreldre kan involvere seg.

De intervjuede foreldrene erfarer at barnehagene er opptatt av tidlig innsats. Likevel blir noen utfordringer fremlagt, og disse er ved overgangen til barnehage og skole, og i forhold til overføringsmøter. Foreldrene opplever usikkerhet når det kommer til hva slags type informasjon som har blitt overført til skolen, og hva som ikke har blitt overført. I tillegg uttrykker flere at stafettlogg fungerer veldig bra, men at en bør få bedre informasjon om verktøyet og hvordan det fungerer. Flere av foreldrene hadde ikke hørt om stafettlogg. Det blir presisert at det er ønskelig at stafettlogg blir «ufarliggjort» fra barnehagens side samt at terskelen for å opprette stafettlogg blir senket.

4.7 VURDERINGER

Kommunen har rutine for samarbeid mellom kommunale tjenester for barn og unge tilgjengelig for alle ansatte, og alle som jobber med barn og unge skal følge handlingsveilederen BTI. Gjennom handlingsveilederen er det systematisert et forløp og prosess før en eventuell henvisning til PPT eller andre aktuelle instanser.

I nasjonal faglig retningslinje *Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge* er det en sterk anbefaling at kommunen sikrer at det er etablert avtaler om samarbeid mellom virksomheter involvert i oppfølging av barn og unge det er knyttet bekymring til. Det er positivt at Gjesdal har utarbeidet arbeidsbeskrivelser for tverrfaglig samarbeid som fungerer som samarbeidsavtaler mellom virksomhetene. Her tydeliggjøres ansvaret og rollene til viktige samarbeidsinstanser som helsestasjon, familiesenter, barnevern og PPT.

Gjennomgangen viser at barnehagene til en viss grad benytter seg av støttetjenestene ved behov, og at de stort sett er fornøyd med hvordan samarbeidet fungerer. Til tross for arbeidsbeskrivelser opplever vi at det er noe usikkerhet rundt hvilke samarbeidsinstanser man kan bruke til hvilke utfordringer. Dette kan skyldes at arbeidsbeskrivelsene nylig ble innført da intervjuene ble gjennomført, og at de dermed ikke er godt nok kjent blant de involverte. Det er positivt at de utvalgte barnehagene og helsestasjon gir uttrykk for at de ønsker å få til et mer systematisert samarbeid. Dette kan bidra til en mer helhetlig oppfølging av barn og familier, samt bidra til kompetansedeling på tvers av tjenestene. Det er også positivt at helsestasjonen viser til godt utarbeidede rutiner, som tar for seg arbeidsbeskrivelser og helsestasjonsprogrammet. Tydelige rutiner er et godt utgangspunkt og viser et ønske om tverrfaglig samarbeid. Både helsestasjonen og barnehagene er tydelige på at dette samarbeidet har vært en prosess, som har blitt bedre med tiden, men at de likevel har en vei å gå. Vi anbefaler kommunen å sikre at de nye arbeidsbeskrivelsene for tverrfaglig samarbeid med hjelpetjenester og barnehager/skoler implementeres, vedlikeholdes og evalueres. Dette for å sikre at nødvendige tjenester blir koblet på så tidlig som mulig.

Et godt tverrfaglig samarbeid er avgjørende for tidlig oppdagelse og rettidig hjelp til barn. Dette krever kjennskap til og tilgang på støttetjenesters kompetanse, og det må være samarbeidsarenaer hvor ulike instanser kan møtes. Samhandling og kompetansedeling både innenfor og mellom tjenesteområder er essensielt for tidlig innsats. Kommunen har lagt til rette for dette gjennom strategier, møteplasser, og implementeringen av BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats). Handlingsveilederen for BTI gir klare retningslinjer for samarbeid ved bekymring, og dette systemet er også godt kjent blant de som er intervjuet.

Som nevnt opplever vi også at barnehagene ikke alltid vet hvilke utfordringsområder de ulike tjenesteområdene tar for seg, og har vist interesse for at for eksempel familiesenteret besøker barnehagene og gir en kort introduksjon i et tema som de kan bedre enn barnehagene, og på den måten drive med kontinuerlig kompetanseheving. Vi antar at større fokus på nettopp tverrfaglig samarbeid, rolleforståelser og ulike handlingsrom i allerede etablerte fora, på sikt vil bidra til mer og bedre samarbeid. Her er Gjesdal allerede på god vei, men det vil alltid være rom for forbedring, da det vil være barn som ikke ble oppdaget tidlig nok. Dette handler også om øving og erfaring.

Oppsummert erfarer foreldrerepresentantene at barnehagene er opptatt av tidlig innsats, og de opplever at det er lav terskel for å ta kontakt ved bekymringer. Vi opplever at foreldrene er positive og generelt fornøyde med det tilbudet de får. De utvalgte foreldrene opplever at barnehagene opplever å raskt ta tak i bekymringer/ utfordringer de blir informert om. Vi opplever også at det er noe usikkerhet knyttet til bruk av stafettlogg blant foreldrene. Å «ufarliggjøre» stafettlogg gjennom tidlig informasjon om verktøyet og når det skal brukes fremstår som en god idé for foreldrene. Det kan bidra til at foreldre etterspør stafettlogg, og at det blir en lavere terskel for å opprette det blant ansatte. Noe som igjen vil legge til rette for et bedre tverrfaglig samarbeid.

Stafettlogg er et av mange samhandlingsverktøy kommunen kan bruke og gjennomgangen viser at det brukes i varierende grad. Vi får hovedsakelig positive tilbakemeldinger knyttet til bruken av verktøyet i forbindelse med samhandling. Kommunen er i gang med å utvikle en ny stafettlogg og vi tenker at tilbakemeldingene bør adresseres i dette arbeidet.

4.8 ANBEFALINGER

Vi anbefaler kommunen å:

- Sikre at de nye arbeidsbeskrivelsene for tverrfaglig samarbeid med hjelpetjenester og barnehager/skoler implementeres, vedlikeholdes og evalueres.

VEDLEGG

Muntlige kilder

- Oltedal barnehage
 - Styrer
 - Pedagogisk leder
 - Fagarbeider
- Flassabekken barnehage
 - Styrer
 - Pedagogisk leder
 - Pedagogisk leder
- Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)
 - Konstituert leder PPT
- Familiesenteret
 - Leder Familiesenteret
- Helsestasjonen
 - Leder helsestasjonen
- Barnevern
 - Leder barnevern
 - Saksbehandler innen barnehage
- Gruppeintervju med 8 foreldrerepresentanter fra 8 ulike barnehager:
 - Flassabekken, Gilja, Kodlidalen, Nesjane, Oltedal, Solås, Øygardsvatnet og Bruhammeren FUS.

Skriftlige kilder

- Barnehageloven med forskrifter
- Meld. St. nr. 21 (2016-2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen
- Meld. St. nr. 6 (2019-2020) Tett på – tidlig innsats
- Gjesdal kommunes nettside
- Trygt og inkluderende barnehagemiljø, Gjesdal kommune
- Styringsdokument for 0-3 år, Gjesdal kommune
- Handlingsplan mot vold i nære relasjoner – barn og unge (2022-2025), Gjesdal kommune
- Helhetlig oppvekstplan 2024-2027, Gjesdal kommune
- [Kvalitetshjulet](#)
- [Bedre tverrfaglig innsats](#)
- Arbeidsbeskrivelse for fast tverrfaglig samarbeid mellom hjelpetjenester og barnehager/skoler, Gjesdal kommune
- Arbeidsbeskrivelse for oppfølging av barn på rødt nivå, Gjesdal kommune
- Arbeidsbeskrivelse for tverrfaglig samarbeid og helhetlig oppfølging av barn på gult nivå, Gjesdal kommune
- Overgangsprosjektet barnehage til skole, Kompetanseløftet i Gjesdal kommune (2024-2026)